

Den sidste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af første behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1963 til 31. marts 1964.

(Foregående del af første behandling findes i tidenden sp. 1740).

Forhandlingen genoptoges.

Finansministeren (Poul Hansen): Selv om der var mere eller mindre kritik i de fleste af de ærede ordføreres omtale af finanslovsforslaget, vil jeg dog gerne takke for den saglige behandling, der af de fleste ordførere blev givet forslaget. Jeg kan på statsministerens vegne takke for tilslutningen fra den ærede socialdemokratiske og den ærede konservative ordfører til de tanker, statsministeren for en uges tid siden udkastede om en grundigere førstebehandling af finanslovsforslaget, tanker, som jeg er helt enig i, og som også efter min opfattelse fortjener nærmere overvejelse.

Endelig kan jeg takke de ærede ordførere for de fire partier, der indgik det økonomiske forlig i sommer, for deres direkte eller indirekte tilslutning til den finanspolitiske problemstilling, således som den fandt udtryk i min fremsættelse af finanslovsforslaget.

Det er derimod vanskeligt for mig at udtrykke større taknemlighed over for de ærede ordførere for socialistisk folkeparti og de uafhængige. Jeg finder ingen anledning til at gå dybere ind på de måder, hvorpå disse to ærede ordførere stillede problemerne op. De forekom mig at ligge så fjernt fra det, der er nogen realitet i at drøfte, at en nærmere debat herom er formålsløs. Men nogle enkelte bemærkninger til dem må jeg dog gøre.

Vi har jo efterhånden forstået, at socialistisk folkeparti mener, at Danmark kan undvære et militært forsvar. Men selv om det er tilfældet, må man betegne det ærede medlem hr. Skræppenborg-Nielsens udtalelser om forsvarsudgifter som grove løjer og vild demagogi. Ikke mindst disse udtalelser viser, hvor påkrævet og velgørende det ville være, hvis der her ved finanslovsforslagets første behandling blev givet en saglig redegørelse for forsvaret. For end

ikke den ærede ordfører selv vil vel påstå, at hans udtalelser om forsvaret havde meget med saglighed at gøre.

Det ærede medlem hr. Skræppenborg-Nielsen vildleder befolkningen, når han søger at give det udseende af, at det under nogen omstændigheder er muligt at spare alle bevillinger under forsvarsministeriet. En række af de opgaver, som løses såvel af civile institutioner under forsvarsministeriet som af de militære værn, måtte vi under alle omstændigheder løse. Og husker jeg ikke galt, har socialistisk folkeparti tidligere været af den opfattelse, at vi af hensyn til FN-opgaver skulle opretholde et vist militært beredskab; men det standpunkt har man åbenbart nu forladt.

Dernæst hævdede det ærede medlem, at vi på grund af militærudgifterne manglede hospitaler, boliger, skoler, plejehjem o. s. v. Det ærede medlem ved lige så godt som jeg, at det her ikke er tilstrækkeligt at stille bevillinger til rådighed, det er også et spørgsmål om byggekapaцитet; og i forhold til den samlede byggevirksomhed er det kun en meget begrænset byggekapaцитet, forsvaret beslaglægger. Dette gælder også, selv om internationalt finansierede arbejder medregnes. Det er derfor den groveste vildledning at give det udseende af, at mangelen på boliger, hospitaler, skoler o. s. v. straks kunne afhjælpes, blot vi strøg de militære bevillinger. Det er lige så forkert at fremsille forsvarets valutaforbrug på en sådan måde, at hvis det ikke fandtes, var valuta-problemet løst. I øvrigt er det helt ubegribeligt, at et dansk parti tør tage det standpunkt, at vort land i den verden, vi lever i, skal gøre sig aldeles forsvarsløst. Man kan simpelt hen ikke have gennemtænkt konsekvenserne af en så ansvarsløs holdning.

Det ærede medlem hr. Skræppenborg-Nielsen opridsede en slags program for genoprettelse af den økonomiske balance. Jeg skal ikke bestride, at der var fornuftige elementer deri, men det ærede medlem kan være forvissat om, at han ikke genopretter nogen balance, hvis han går uden om den problemstilling, som blev ridset op ved finanslovsforslagets fremsættelse og i den økonomiske oversigt.

Det ærede medlem spurgte mig, om staten

[Finansministeren.]

rådede over andre direktørstillinger svarende til stillingen i Kryolitselskabet Øresund. Jeg kan svare: mig bekendt nej.

Endelig omtalte den ærede ordfører spekulationen i jord, bygninger og naturværdier og spurgte, hvad regeringen ville gøre herved. Det ærede medlem ved lige så godt som jeg, at problemer, der har forbindelse hermed, i den senere tid har været til behandling i folketingets markedsudvalg. Det ville være urimeligt at fremsætte forslag for det høje ting, før denne behandling var kommet til en vis afslutning. Regeringen regner imidlertid med, at forslag kan fremsættes nogenlunde hurtigt i det nye år.

Den ærede ordfører for de uafhængige, hr. Rimstad, fremsatte en række økonomiske betragtninger af en art, som jeg nærmest opfattede som kritik vendt mod venstres og det konservative folkepartis medvirken til forliget i sommer, og som jeg derfor ikke skal gå ind på.

Vedrørende selve finanslovsforslaget beskæftigede den ærede ordfører sig kun med ét konkret forhold, som jeg skal kommentere. Han mente, at den afsatte reserve på 30 mill. kr. for pris- og lønstigninger på anlægsbudgettet var meget for lille. I den anledning kan jeg oplyse, at de 30 mill. kr. kun skal tjene som reserve for en del af anlægsbudgettet. Den for statsbanerne og postvæsenet opførte nettosum på godt 250 mill. kr. skal betragtes som en rammebevilling, der ikke må overskrides. Pris- og lønstigninger skal altså afholdes inden for rammen. På samme måde er bevillingen på 374 mill. kr. under forsvarsministeriets militærafsnit en rammebevilling. Tilbage er et beløb på omkring 350 mill. kr., for hvilket de 30 mill. kr. er reserve.

Jeg skal derefter vende mig til de ærede ordførere, som gav udtryk for, må jeg sige en mere positiv indstilling over for finanslovsforslaget, og jeg vil her først takke det ærede medlem hr. Rosing for hans anerkendelse af de foreslåede bevillinger til grønlandske formål.

Ligeledes kan jeg takke de ærede ordførere hr. Kaj Andresen og fru Grethe Philip for tilslutning til finanslovsforslagets hovedlinjer.

Den ærede ordfører for socialdemokratiet, hr. Kaj Andresen, pegede på uoverensstemmelsen mellem tallene i finanslovsforslaget og i den økonomiske oversigt og udtalte ønske om, at finansudvalget måtte få en kode til løsning af denne gåde. En sådan kode er udarbejdet og vil blive tilstillet finansudvalget. I øvrigt er det hensigten fra næste år at synkronisere tallene i de to nævnte dokumenter, således at de bliver direkte sammenlignelige. Jeg indrømmer, at dette er et rimeligt krav. Hertil kan jeg føje den oplysning, at når overskuddet på drifts- og anlægsbudgettet optræder med forskellige tal i finanslovsforslag og økonomisk oversigt, skyldes det i hovedsagen, at USAs andel i finansieringen af forsvarets skibsbygningsprogram er taget til indtægt på finanslovsforslagets § 30, altså som en kapitalbevægelse, medens den økonomiske oversigt medregner beløbet som en driftsindtægt.

Flere af de ærede medlemmer, hr. Kaj Andresen, hr. Thestrup og fru Grethe Philip, omtalte i deres forstælige søgen efter sparemuligheder de forskellige refusions- og tilskudsordninger, som jo navnlig vedrører byrdefordelingen mellem stat og kommuner. Bl. a. nævntes konkret statens 85 pct.s tilskud til lærerlønninger i folkeskolen. Netop dette konkrete forhold er taget op til overvejelse af regeringen, og i det hele har vi opmærksomheden henvendt på de muligheder, som måtte findes her. Jeg tror, jeg kan erklære mig ganske enig i den måde, hvorpå ordføreren for det radikale venstre, det ærede medlem fru Grethe Philip, anskuede disse problemer.

Jeg kan i denne sammenhæng oplyse, at regeringen forbereder en forhandling med kommunerne om de kommunale budgetters indpasning i den samlede økonomiske politik. Det er mit håb, at en sådan forhandling kan finde sted i løbet af januar.

Både den ærede konservative og den ærede radikale ordfører pegede på de muligheder, som måtte ligge i en rationalisering på forskellige områder, og jeg kan love, at de fremsatte betragtninger vil indgå i de fortsatte overvejelser på disse felter.

Inden jeg går ind på spørgsmålene om selve budgettets størrelse, om det er realistisk, og om det er udtryk for sparevilje,

[Finansministeren.]

vil jeg gerne gøre enkelte mere specielle bemærkninger til de ærede ordførere for venstre og det konservative folkeparti.

Ordføreren for venstre, det ærede medlem hr. Damsgaard, fandt, at udviklingen i de senere år har været præget af, at regeringens oversigt over statens udgifter såvel som dens indtægter tilsyneladende har været alt for ringe.

Må jeg hertil sige, at når regeringen i år har understreget, at finanslovsforslaget hvilede på et mere realistisk grundlag end de foregående år, var dette ikke udtryk for, at man i tidligere år har haft et dårligere overblik over statens udgifter. Som det vil være det ærede medlem bekendt, har regeringen suppleret finanslovsforslaget med specielle oversigter over den forventede udvikling på statsbudgettets hovedposter, oversigter, der hvert år har været offentliggjort i den økonomiske årsoversigt. De skøn, disse oversigter har bygget på, har med god tilnærmelse svaret til det senere regnskabsmæssige resultat, der kun har afvejet få procent fra skønnene. Her ser jeg dog bort fra de afvigelser, der skyldes nye love eller lovændringer eller helt nye bevillinger vedtaget efter de pågældende oversigters udarbejdelse.

Jeg må derfor også tage afstand fra bemærkningen om, at regeringen i år i helt anden grad end tidligere har respekteret finansloven som ramme om det offentlige virke. Det udgiftsloft, vi har arbejdet med i år, lå væsentligt højere end finanslovens bevillingstal, og begge de to oppositionspartier var enige om, at det var dette loft, der talte, eller hvis det ærede medlem foretrækker dette udtryk: der skulle respekteres.

Senere i sin tale udtalte det ærede medlem, at udgiftsstoppet i år ville forhindre, at den store forøgelse i statens indtægter ville rulle ud igen i nye offentlige udgifter, hvilket jeg kan være enig i. Men når det ærede medlem satte dette i modsætning til de tidligere gange, hvor staten har skaffet sig nye indtægter, må jeg protestere og henvise til, at statsregnskabet i en række tidligere år har vist endnu større overskud på drifts- og anlægsbudgettet, end det påregnes for indværende finansår.

Endelig var det ærede medlem skeptisk over

for, om den foreslåede stigning i anlægsudgifterne på henimod en snes procent overhovedet kunne virkeliggøres på en sådan måde, at resultatet blev reelle goder for befolkningen. Det er faktisk min overbevisning, at det er muligt, idet regeringen, som der klart er redegjort for i den økonomiske oversigt og i økonomiministerens forelæggelsestale, har udformet et rammebudget, hvor den totale byggevirksomhed her i landet i kalenderåret 1963 er holdt inden for sådanne rammer, at byggekapaciteten fuldt ud skulle kunne slå til.

Den konservative ordfører, det ærede medlem hr. Thestrup, hævdede, at statens samlede indtægter og udgifter opgjort efter et bruttosystem oversteg 15 milliarder kr. og ikke blot de offentligt omtalte 10 milliarder. Det forekommer mig noget dunkelt, hvad der ligger i denne bruttobetragtning, men mon ikke det ærede medlem er nået til det meget store tal blot ved at opføre statsvirksomhedernes indtægter og udgifter på bruttobasis? Det forekommer mig vildledende at sidestille den slags erhvervsprægede udgifter og indtægter med statens øvrige indtægter og udgifter. Jeg kan måske belyse dette med et tankeeksperiment.

Hvis man vedtog, at telefonselskabernes indtægter og udgifter skulle opføres på statsbudgettet, ville der herved ske en betydelig opsvulmen af dette, uden at der reelt var sket nogen forskel, og omvendt, hvis det blev besluttet at give statsbanerne og post- og telegrafvæsenet en tilsvarende selvstændig stilling som telefonselskaberne, ville dette efter den ærede ordførers bruttobetragtning medføre et voldsomt fald i statens indtægter og udgifter, uden at der lå nogen som helst realitet heri. Jeg tror derfor ikke, at man kan tilmåle de nævnte bruttobetragtninger nogen betydning.

Der har under denne debat været udtalt tvivl om, at finanslovsforslaget virkelig er realistisk. Jeg kan herom for det første henvise til, hvad jeg sagde ved fremsættelsen. Hertil kan jeg føje, at der virkelig ved forslagens udarbejdelse er foretaget en grundigere gennemgang end sædvanligt med det formål dels at vurdere de lovbundne udgifter så rigtigt som muligt, dels at medtage alle de nødvendige udgifter, som kan forudses. Jeg må dog stadig gøre opmærksom på, for at der ikke skal være tvivl, at der ikke

[Finansministeren.]

er optaget bevillinger til støtte for landbruget efter 1. juli 1963, bortset fra lettelserne i ejendomsbeskatningen, og at der ej heller er optaget bevillinger til nye udgiftslove eller til lønstigninger o. lign. ud over pristalsreguleringen på grundlag af det kommende januarpristal.

Det ærede medlem hr. Thestrup satte bl. a. et spørgsmålstegn ved, om de reserver, der var opført til dækning af tillægsbevillinger, var tilstrækkelige, og nævnte her et beløb på 100 mill. kr. Den ærede ordfører synes at have overset, at der ud over den nævnte reservepost på forslagets § 22 tillige på § 27 er hensat 60 mill. kr. og på § 30 75 mill. kr. til imødegåelse af tillægsbevillinger. De samlede reserver hertil er således 235 mill. kr.

Når den ærede ordfører i fortsættelse heraf henviser til de store overskridelser i indeværende år i forhold til den gældende finanslov og deraf udleder, at de nævnte tillægsbevillingsreserver næppe er tilstrækkelige, så har den ærede ordfører jo netop set bort fra det, jeg lige nævnte, nemlig at forslagets tal er mere realistiske end den gældende finanslovs. Vi har jo netop søgt i de enkelte udgiftsposter at afsætte plads til de forventede stigninger.

Det var, så vidt jeg kunne høre, også den ærede konservative ordfører, som stærkest rejste tvivl om, at forslaget i tilstrækkelig grad fremviste vidnesbyrd om sparevilje. Den ærede ordfører søgte at sandsynliggøre dette gennem fremdragelse af visse eksempler. Enkelte af mine kolleger vil senere gøre bemærkninger til nogle af disse eksempler. Et par andre vil jeg gerne kommentere, da det er magtpåliggende for mig at fremhæve regeringens vilje til at holde igen. Det udelukker naturligvis ikke, at vi kan have forskellige opfattelser af en og anden udgiftspost, og heller ikke, at et og andet kan være sluppet med, som vi senere kan enes om at stryge. I det hele hilser jeg en kritisk gennemgang af finanslovsforslaget velkommen og medvirker gerne hertil. Men jeg tror, man skal være forsigtig med ud fra en diskussion om visse enkeltposter at drage nogen slutning om, at regeringen blot har ladet stå til. Jeg ved i hvert fald, at en sådan slutning vil blive følt bittert af samtlige ministre. Der er ikke én af mine kolle-

ger, som ikke har måttet resignere over for større eller mindre opgaver, de gerne ville have løst, og som de opfattede som påtrængende opgaver, men som alligevel gled ud ved den finkæmning, som er foretaget.

Den ærede konservative ordfører kan ikke se nogen sparelinje i 2 bevillinger vedrørende henholdsvis egnsudviklingsrådet og tilskud til det sociale boligbyggeri.

Om bevillingen til tilskud og projekteringer under egnsudviklingsrådet fastsattes i den første egnsudviklingslov, at den skulle udgøre 5 mill. kr. årlig. De faktisk udbetalte beløb udgjorde godt 2 mill. kr. i hvert af finansårene 1959-60 og 1960-61. I 1961-62 udgjorde beløbet 143.000 kr. I den nugældende egnsudviklingslov er der fastsat en ramme på 100 mill. kr. årlig til statslån og garantier, medens tilskudsbeløbet skal fastsættes på de årlige finanslove. Handelsministeriet har fundet det ønskeligt at opretholde rammen for disse tilskud uændret.

Deri ligger ikke, at hele beløbet nødvendigvis bliver brugt, men selv om det skulle ske, kan jeg ikke se, at man på forhånd kan tale om unødvendige udgifter eller manglende sparevilje, når man tager samtlige foreliggende omstændigheder i betragtning.

For det første er vi netop i dag ved et spørgsmål i folketingets spørgetid af den ærede ordførers partifælle, det ærede medlem hr. Asger Jensen, og arbejds- og socialministerens svar herpå blevet mindet om, at begrebet arbejdsløshedsøer stadig eksisterer. Dernæst må vi jo regne med muligheden af Danmarks indtræden i det europæiske fællesmarked, hvilket gør spørgsmålet om dansk industris udvikling og dens rette spredning ud over landet endnu mere påtrængende, og jeg kan ikke se noget urimeligt eller ødselt i, at staten inden for den beskudne ramme, der her er tale om, yder sin bistand til undersøgelser og projekteringer. Endelig må man nok i betragtning af, at industrien på få år har tredoblet sine investeringer — fra 500 til 1.500 mill. kr. årlig — virkelig spørge, om vi ikke af vore fælles midler skulle have råd til at sætte et så relativt beskeden beløb ind på den bistand, det her drejer sig om. Jeg synes, at den ærede ordførers fremdragen af denne bevilling næsten vidner om svigtende sans for proportioner — og vel også

[Finansministeren.]

om en manglende forståelse for de væsentlige problemer på dette felt.

Tilskuddet til socialt boligbyggeri drejer sig om tilskud til boliger for mindstbemidlede. I loven om boligbyggeri er for dette byggeri fastsat en bevillingsramme på 2.000 lejligheder årlig. Statstilskuddet andrager normalt 20 pct. af nettoanskaffelsessummen, og hvis denne anslås til 50.000 kr. pr. lejlighed, udgør statstilskuddet altså 10.000 kr. pr. lejlighed, og den årlige bevillingsramme skulle således være 20 mill. kr. Denne ramme har dog ikke hidtil været udnyttet fuldt ud — hvilket ud fra sociale synspunkter vel snarest må beklages — og de ansatte 5 mill. kr. svarer til, hvad man i boligministeriet efter en skønsmæssig beregning mener kommer til udbetaling i det kommende finansår.

I betragtning af, at der efter lovgivningen kunne anvendes 20 mill. kr., forekommer det lidt stærkt, at den ærede ordfører ikke kan se nogen sparelinje i bevillingsforslaget. Den ærede ordfører synes at se på sagen med lidt egenartede briller, og det forekommer mig så meget mere ejendommeligt, som jeg hidtil har forstået, at den ærede ordfører så på netop denne form for byggeri med sympati.

Den ærede ordfører nævnte dernæst et par eksempler på, at vi skulle have gjort finanslovsforslaget lidt „finere“, end det egentlig er. Således fandt han det tvivlsomt, om man kunne tale om et kasseoverskud på forslaget på 167 mill. kr. Han henviste som begrundelse for denne tvivl til, at der var disponeret over de 50 mill. kr., nemlig til afskrivning på den særlige statsforskrivning til Danmarks nationalbank.

Det forekommer mig at være uden betydning for kasseoverskuddets størrelse, om beløbet indgår på den ene eller den anden konto i nationalbanken; det økonomisk afgørende er, at det er penge, staten har taget ud af omsætningen og indbetalt til nationalbanken.

Også den grønlandske konjunkturudligningsfond må holde for. Den er oven i købet farlig! Med denne sag forholder det sig sådan, at ministeren for Grønland for det første år, da denne fond påregnedes at få et underskud, nemlig i indeværende finansår, stillede forslag på finansloven om, at

det budgetterede underskud blev dækket med det samme ved en udgiftsbevilling på den kgl. grønlandske handels budget. Men ved et samråd med finansudvalget den 9. februar i år enedes ministeren med udvalget om — og jeg tror, det var udtryk for et ønske fra udvalget — at man ikke burde ændre ved den hidtidige bevillingspraksis bl. a. under henvisning til, at den grønlandske konjunkturudligningsfond er til behandling i Grønlandsudvalget af 1960. På denne baggrund må man vist sige, at det er småfiskeri, den ærede ordfører er ude på — og betegnelsen „farlig“ er i hvert fald gådefuld.

Lad nu de sidste 2 eksempler være et sidespring, forhåbentlig også fra den ærede ordførers side, tilbage bliver, at vi virkelig har søgt at følge en tilbageholdende linje. Men hvad er da årsagen til, at vi alligevel kommer op på en udgiftsstigning på noget over 1 milliard kr.? Ja, jeg har jo allerede nævnt det i hovedtræk ved fremsættelsen, men vil gerne uddybe emnet lidt nærmere.

Hvis vi går ud fra det korrigerede udgiftsloft på 8.610 mill. kr. og tager i betragtning, at der ikke i finanslovsforslaget er budgetteret med fuld fortsættelse af støtten til landbruget, er der på andre områder en stigning på 1.350 mill. kr., der fordeler sig således: på en række væsentlige, lovbundne områder — men ikke alle lovbundne områder er medregnet — er der en stigning på 550 mill. kr. Der er afsat 300 mill. kr. til pristalsreguleringer af lønninger m. v.; anlægsudgifterne, særlig vedrørende trafik og undervisning, stiger med 250 mill. kr., og tilbage til øvrige stigninger er der 250 mill. kr., hvoraf en del vedrører stigninger på mange mindre, lovbundne områder.

Som eksempler på væsentlige, lovbundne udgiftsstigninger kan jeg nævne, at tilskuddet til kommunale sygehuse stiger fra 360 til 395 mill. kr., at folkepensionens brutto-udgifter stiger fra 1.300 til 1.422 mill. kr. og invalidepensionen fra 290 til 372 mill. kr.; udgifterne til sindssygeforsorg og statshospitaler stiger fra 140 til 169 mill. kr., tilskud til lærerlønninger fra 650 til 740 mill. kr. og refusionen af kommunernes vejudgifter fra 269 til 292 mill. kr.

De lovbundne udgifter har regeringen været nødt til at optage med de nævnte beløb, så længe der ikke er sket ændringer i lovgivningen. Beløbet til pristalsregule-

[Finansministeren.]

ringen måtte også nødvendigvis medtages. Man kan naturligvis altid diskutere størrelsen af anlægsudgifter, men som fremhævet bl. a. af det ærede medlem fru Grethe Philip er det et spørgsmål, om det ikke netop af hensyn til den erhvervsmæssige udvikling og det økonomiske fremskridt i det hele er mest lønnende at sætte kraftigt ind på uddannelsens og trafikens udvikling. Og så vil de pågældende ressortministre sikkert endda — og formodentlig med god grund — hævde, at der ikke er sat særlig kraftigt ind. At behovene er langt større, end tallene giver udtryk for, kan der ikke være to meninger om.

Resultatet er altså blevet — det kan ikke bestrides — at statsudgifterne vil stige i stærkere takt end nationalindtægten, men alligevel vil der jo blive fremgang også for borgerne.

Det ærede medlem hr. Thestrup citerede en opstilling fra Finanstidende over væksten i det beløb pr. indbygger, som staten lægger beslag på, og spurgte mig om min mening herom. Så vidt jeg kan se, er opstillingen stort set korrekt. Når den ærede ordfører føjer til, at vi er ved at gribe så hårdt ind i erhvervslivets ressourcer, at vi skal til at være forsigtige, kan jeg vel nok — forsigtigt — give tilslutning til en sådan udtalelse, så almindeligt den er formuleret.

Men det kan vel ikke i denne forbindelse være urimeligt at se på, hvorledes det samlede skattetryk, målt i procent af den såkaldte bruttofaktorindkomst, er i en række andre lande, som vi med rimelighed kan sammenligne os med. I 1961 var denne procent i Danmark 28,1, i Frankrig 40,8, i England 32,8, i Norge 36,7, i Holland 34,6, i Italien 32 og i USA 30,7. For Vesttyskland og Sverige råder jeg ikke over senere tal end fra 1960. De var da for disse to lande henholdsvis 39,4 og 34,7 pct. Lad os nu her i landet komme 1-2 pct. højere op i 1963-64, så ligger vi dog stadig lavere — til dels endog meget lavere — end den række lande, jeg her har nævnt.

For lande som Frankrig og Vesttyskland har tallet gennem en årrække — i hvert fald siden 1955 — ligget på det angivne niveau, i Vesttyskland svingende omkring 38-39 pct., i Frankrig svingende mellem 35 og 40 pct. Jeg fremhæver særlig dette, fordi det kraftige skattetryk, langt kraftigere end her i landet, dog altså ikke har hindret den meget betydelige økonomiske ekspansion, der som bekendt har fundet sted netop i disse lande. Skattetrykket synes altså ikke dér at have svækket erhvervslivets ressourcer.

Nu vel, dette være på ingen måde sagt som en begrundelse for, at så skal vi blot se at komme højere op. Men måske ligger der dog i disse tal lidt af et sandsynlighedsbevis for, at vi har ret, når vi hævder, at vi ved finanslovsforslagets udformning virkelig har fulgt en tilbageholdende linje. Og jeg kan endnu en gang give tilsagn om, at regeringen også har til hensigt at følge den fremover.

Og så til sidst en lille bemærkning i anledning af den ære konservative ordførers historiske interesse. Den ærede ordfører anbefalede mig at læse Christian den Andens historie og gav i sin tale selv et resumé af den. Forstod jeg den ærede ordfører ret, uddrog han den morale deraf, at hvis jeg ikke lod mig undervise af rigsråderne, hvormed han formentlig tænkte på sig selv og oppositionens andre vise mænd, ville det gå mig — og vel sagtens hele regeringen — på samme måde, som det gik Christian den Anden: vi ville blive sat fra styret.

Nu er jeg ganske vist ikke uvillig til at lade mig undervise. Jeg lytter endog gerne til de gode råd, den ærede ordfører måtte kunne give. Men så meget har jeg da også lært om Christian den Anden, at dér gik ikke lang tid efter hans fordrivelse, før menigmand i riget bittert fortrød, at han havde været adel og bisper behjælpelig med at jage Christian den Anden ud. De nye herrer var værre end den gamle. Man sang endog om de adelige herrer som høgen,

[Finansministeren.]

der sidder „i egetop og breder ud sin vinge. De andre småfugle, i skoven er, han monne så jammerlig tvinge.“ Måske skulle den ærede konservative ordfører tænke også på den del af Christian den Andens historie.

Idet jeg til sidst gør opmærksom på — som vist allerede nævnt — at enkelte andre ministre senere vil omtale nogle af de mere specielle problemer, som er rejst af de ærede ordførere, skal jeg på ny anbefale finanslovsforslaget til fortsat velvillig — og også gerne kritisk — behandling.

Ministeren for kulturelle anliggender (Bomholt): Ordførerne for partierne venstre og det konservative folkeparti, de ærede medlemmer hr. Damsgaard og hr. Thestrup, er fremkommet med nogle indvendinger imod den foreslåede bevilling til vederlæggelse af arkitekter og teknikere for arbejdet med detailprojektering vedrørende en ombygning af statens museum for kunst. For denne sags hele baggrund og min motivering for vederlæggelse af dette arbejde har jeg under samråd med finansudvalget givet en meget udførlig redegørelse, som også fandt vej til dagspressen.

Jeg selv har været den første til at beklage, at der ikke på forhånd blev indhentet tilslutning fra de bevilgende myndigheder, før projekteringsarbejdet igangsattes. Når dette er sagt, må jeg yderligere tilføje, at det efter min og efter de særlige sagkyndiges skøn er et overordentlig værdifuldt forslag, der nu ligger detailprojekteret i væsentligt omfang. Når tidene ændrer sig, ligger der her et forslag, som forhåbentlig vil kunne gennemføres. Men netop med hele den nuværende usikre økonomiske situation i erindring forekommer det mig vigtigt at give et rimeligt vederlag for det allerede udførte arbejde, der klart belyser museets problemer og hermed er kommet det offentlige til gode.

Den bevilling, der i sin tid søgtes, var på 799.013 kr. og gjaldt projekteringen til og med licitationen. Den bevilling, der er søgt til projektets erhvervelse, er på 592.380 kr. Købesummen er beregnet som et vederlag for det indtil projekteringsens standsning udførte arbejde efter de af boligministeriet godkendte honoreringstakster. Der foreligger altså en mindredgift på ca. 208.000

kr. i forhold til det i sidste finansår stillede forslag.

Jeg vil meget henstille til velvillig overvejelse, at denne på så mange måder vanskelige sag nu løses som foreslået i det fremsatte finanslovsforslag.

Arbejds- og socialministeren (Brundvad):

Jeg vil gerne først principielt sige tak til de ærede ordførere for den positive indstilling, som de alle har haft til den sociale udvikling. Det er klart, at der kan være forskellige opfattelser af enkelte problemer, men jeg har forstået de ærede ordføreres indledninger i går sådan, at man principielt vedstår den sociale linje: at vore sociale goder skal følge med i den almindelige samfundsudvikling.

Dernæst vil jeg gerne kommentere nogle af de konkrete spørgsmål, som de ærede ordførere har rejst vedrørende arbejds- og socialministeriet.

Det ærede medlem hr. Damsgaard nævnte spørgsmålet om stigningen i udgifterne til arbejdsløshedsforsikringen. Jeg kan herom oplyse, at stigningen i statens udgifter til arbejdsløshedsforsikringen selvfølgelig ikke skyldes udgifter på grund af stigende ledighed, men derimod, at folketinget i foråret 1962 har gennemført ændringer i arbejdsløshedsloven, som vil medføre udgifter på ca. 5 mill. kr. Ændringerne drejer sig om forhøjelse af dagpengesatserne, lempelse i karenstidsreglerne, forhøjelse af refusionsprocenten for sociale ydelser, graduering af brændselhjælpen og ændringer i reglerne om huslejhjælp. Disse ændringer er ifølge finanslovsforslaget anslået til at ville medføre en udgift for det offentlige på ca. 15 mill. kr. Der er altså således tale om en lovbunden udgift, som medfører den stigning, det ærede medlem talte om.

Det ærede medlem hr. Damsgaard omtalte også spørgsmålet om bevillingerne til beskæftigelsesforanstaltningerne, og det ærede medlem gav udtryk for den opfattelse, at det for tiden i højere grad drejer sig om arbejdskraft end om beskæftigelsesforanstaltninger. Jeg er principielt ganske enig med det ærede medlem. Det drejer sig om at få flest muligt ledige beskæftiget ved normalt arbejde. Den høje beskæftigelse har da også givet anledning til, at det har været muligt at nedsætte bevillingerne til beskæf-

[Arbejds- og socialministeren.]

tigelsesarbejderne ganske kraftigt. I de sidste 3 finansår har bevillingerne udgjort henholdsvis 35,7 mill. kr., 27,6 mill. kr. og 21,8 mill. kr., og vi regner nu med efter finanslovsforslaget at komme ned på 16,5 mill. kr. Der er altså tale om en betydelig nedgang.

Til disse tal vil jeg gerne knytte den kommentar, at der jo i det nævnte tidsrum på 3-4 år er sket prisstigninger både på materiel og løn, hvorfor bevillingstallene dækker over, at der faktisk er sket en meget større nedgang i antallet af beskæftigede ved disse arbejder, end tallene umiddelbart giver udtryk for. Jeg kan nævne, at i de sidste 3 finansår har der gennemsnitligt været beskæftiget henholdsvis 3.200, 2.600 og 1.700, og for november måned i år er vi nede på 1.000.

Jeg vil gerne gøre opmærksom på to ting her. Først må jeg nævne, at der trods den høje beskæftigelse dog i visse områder af landet, navnlig på Lolland-Falster og i områderne nord for Limfjorden, til stadighed er en betydelig ledighed, som det endnu ikke er lykkedes at afhjælpe. Dernæst skal jeg gøre opmærksom på, at der fortsat er en del sæsonledighed, selv om vi på det punkt har gjort gode fremskridt.

Endelig vil jeg gøre opmærksom på, at beskæftigelsesarbejderne, jeg kan vel sige i gammeldags traditionel forstand, har ændret karakter, idet vi i arbejdsministeriet bevidst har sat ind på, at beskæftigelsesarbejderne bliver et led i optræning til anden beskæftigelse og som regel i forbindelse med et kursus, således at der dermed bliver en mere varig chance for den pågældende beskæftigede. Jeg mener, at der fortsat vil være brug for begrænsede beløb til netop denne særlige opgave.

Jeg er enig med det ærede medlem fru Grethe Philip i, at der må lægges særlig vægt på uddannelsen af ikke-faglærte, ikke alene fordi vi derved får mulighed for at afhjælpe de særlige ledighedsramte områder, men også fordi vi med de ikke-faglærte ligger inde med en meget betydelig arbejdskraftreserve, som vi hidtil ikke i tilstrækkelig grad har forstået at udnytte. Uddannelsen vedrørende ikke-faglærte er nu i udvikling, og det er min opfattelse, at vi på det område kan nå gode resultater.

Sammenholdt hermed vil jeg gerne omtale det spørgsmål, som det ærede medlem fru Grethe Philip nævnte om en effektivisering af arbejdsanvisningen. Som det blev nævnt, har arbejdsministeriet nedsat et specielt udvalg, der skal gennemgå anvisningssystemet og nå frem til større effektivitet. Herved tænkes ikke alene på, at der skal opnås større bevægelighed på det danske arbejdsmarked, men der tænkes lige så meget på, at der fremover, eventuelt i forbindelse med Danmarks indtræden i fællesmarkedet, vil kunne opstå en række vanskelige omstillingsproblemer, som vi bør indrette vort anvisningssystem på at kunne klare.

I forbindelse hermed vil jeg gerne nævne et spørgsmål, som det ærede medlem hr. Thestrup stillede vedrørende værkstedshusene. Det ærede medlem var inde på, at det var gået noget langsomt med denne sag, og spurgte, om dette forhold dækkede over, at der faktisk ikke var behov for denne lovgivning. Jeg kan sige, at når det er gået noget langsomt med at komme i gang med denne opgave, skyldes det ikke mangel på interesse for selve sagen, men at det lokalt må tage nogen tid med forberedelserne; der skal jo også skaffes lokale midler. Forholdet er imidlertid det, at der er givet tilsagn om en lang række projekteringer til et samlet beløb af ca. 7 mill. kr., og det må nok forudses, at det bliver nødvendigt at udvide den ramme på 8 mill. kr., som vi i øjeblikket har.

Det ærede medlem hr. Thestrup spurgte i anledning af stigningen i pensionistgruppen, om det var muligt konkret at beregne, hvilke stigninger man kommer ud for, og spurgte i den anledning om tallene for folkepensionister med fuld folkepension, folkepensionister med nedsat folkepension og folkepensionister med mindstebeløbet. Jeg kan oplyse, at ved opstillingen af finanslovsforslaget vedrørende folkepensionen bygges der direkte på de foreliggende oplysninger om størrelsen af udgiften i det år, for hvilket pensionerne senest er opgjort. Dette udgiftstal må vi så korrigere dels med hensyn til de ændringer, som folkettinget har vedtaget i lovgivningen, dels med hensyn til ændringerne i pristalsreguleringen. Endelig foretages en forhøjelse af tallet i overens-

[Arbejds- og socialministeren.]

stemmelse med de prognoser for udviklingen i antallet af ældre, der er opgjort af det statistiske departement.

Hvis man ser bort fra den ændring, der skyldes lovændringer, viser det sig, at udviklingen i antallet af folkepensionister meget nøje følger befolkningsudviklingen i de ældre aldersgrupper. Det betyder, at man med meget betydelig sikkerhed kan regne med en stigning i antallet af folkepensionister på godt 2 pct. om året, hvilket betyder, at udgifterne alene af den grund vil stige med knap 40 mill. kr. om året. Hertil kommer så, hvad folketingset måtte vedtage ud over dette beløb.

De faktiske tale for folkepensionister er følgende: folkepensionister med fuld folkepension 320.000, folkepensionister med nedsat folkepension 60.000 og folkepensionister med mindstebeløbet godt 90.000.

Det ærede medlem hr. Thestrup kom bl. a. ind på spørgsmålet om, hvorvidt bidragsfondens administration var for stor. Denne administration koster 421.000 kr. om året for at opkræve 3 mill. kr. Det vil sige, at administrationen koster godt 13 pct. af indkomsten. Når administrationsudgifterne her forekommer høje, beror det på, at der skal indkræves bidrag fra 2.500 bidragspligtige og langt den overvejende del i små beløb. Tidligere var det sådan, at politimestrene uden for København foretog samlede indbetalinger til bidragsfonden, og det forenklede tingene. Denne praksis er imidlertid nu efter indstilling fra 3. revisionsdepartement standset, således at politimestrene straks videregiver de indgåede bidrag til bidragsfonden. Denne detailindbetaling af ofte og i reglen små beløb medfører en omfattende korrespondance og en stor administration. Det ærede medlem har altså fat i noget her. ... (Thestrup: Ja, det har jeg indtryk af!) ... Landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg, der administrerer fonden, og 3. revisionsdepartement er opmærksom på det spørgsmål, der her er nævnt, og der arbejdes med at finde en anden løsning, for den nuværende ordning er ikke tilfredsstillende.

I øvrigt vil jeg gerne nævne, at de nye bestemmelser, folketingset har gennemført om kun én bidragspligtig, efterhånden vil ændre dette problem; det løber ud. Men

det rejser samtidig det spørgsmål, som en socialminister nok må tage stilling til, om at få erstatning til de opgaver, som bidragsfondens beløb nu anvendes til. Men det må vi tale om efterhånden.

Det ærede medlem fru Grethe Philip omtalte nødvendigheden af at få flere gode plejehjem, og det ærede medlem sagde, at hun ventede udspil fra min side. Jeg kan oplyse, at udvalget angående plejehjem har afsluttet sit arbejde, at betænkningen foreligger i korrektur, og så snart det er teknisk muligt, vil betænkningen blive omdelt til folketingets medlemmer.

Damsgaard: Det radikale partis ordfører, det ærede medlem fru Grethe Philip, nævnte i sin — og må jeg give en kompliment — udmærkede tale let bebrejdende, at jeg havde sagt, at stigningen i statsbudgettet var den dårligst tænkelige baggrund for at få befolkningen til at holde igen. Det mener jeg nu stadig er rigtigt. Det ærede medlem havde ikke set på budgettet under samme synsvinkel som jeg. Det ærede medlem havde ikke set på stigningen i tallene, men mere på den tilbageholdenhed, der var vist fra regeringens side. Det er måske forståeligt, at det er gået sådan, men det er nu stigningen, der præger budgettet, og det er det, der fæstner sig, når man har læst budgettet igen. Staten kan ikke med synderlig virkning sige til befolkningen, at den skal spare, når regeringen lader det offentlige forbrug stige og kun stige. Det var dette, jeg karakteriserede som en dårlig baggrund for en opfordring til befolkningen om at vise økonomisk tilbageholdenhed. At der skal holdes igen af det offentlige først og befolkningen næst, synes mig at være en helt uomgængelig nødvendighed. Derfor er det kedeligt, når det budget, der fremlægges netop i år, ikke er et godt eksempel i så henseende, og det er det desværre ikke.

Danmark har nu i 2-3 år valutarisk levet på den ødsle måde, at vi dels har spist vore sparsomme valutareserver op, dels har lånt penge i udlandet. Vi har lånt hundreder af millioner kroner til et forbrug, vi slet ikke har råd til. Vi har vel et merforbrug af udenlandsk valuta på et sted imellem 3 og 4 mill. kr. pr. dag, vil jeg tro, og den lille valutareserve, vi har tilbage, er jo lånt

[Damsgaard.]

kapital. Derfor må vi øge arbejdsindsatsen og rationalisere i erhvervsvirksomhederne; ellers bliver resultatet nedsat forbrug og levestandard, hvis vi da ikke fortsat vil blive ved at låne os frem i udlandet og derigennem vælte nutidens forbrug over på dem, der følger efter os i en uvis fremtid.

At den højtærede finansminister imødegår mine udtalelser og søger at retfærdiggøre regeringen, regeringens overblik og handlemåde, er jo ganske forståeligt, men det fritager nu ikke regeringen for et betydeligt ansvar. En række af de økonomiske vanskeligheder, vi har, er hjemmegjorte. Jeg tror også, at det ærede medlem hr. Skråppenborg-Nielsen sagde dette, og det er rigtigt. Thi det er jo sådan, at de internationale konjunkturer, vi har levet under de senere år, ikke burde have ført til disse mange og store økonomiske besværligheder. Det er nu engang i særlig grad de sidste regeringers ansvar, at vi ikke har udnyttet de gode økonomiske år fra 1957-1958 og frem til en sanering af landets økonomiske forhold. Vi står i dag med Europas højeste rentefod. Det gør det ikke blot vanskeligere for danske virksomheder at konkurrere uden for vort lands grænser, men det gør det lettere for de andre lande at konkurrere her. Vor høje rente er næsten en indbydelse til udenlandsk kapital. En meget høj rente, meget høje omkostninger i produktionen er ikke gode aktiver for vort erhvervsliv, når vi skal indtræde i det europæiske fællesmarked. Alt dette og adskilligt andet kan man med rette bebrejde de politiske partier, der har haft magten i de senere år. Jeg synes, at oppositionen har både ret og pligt til at bebrejde regeringen, at den har disponeret sådan og tillader det store statsforbrug, som driver renten op, og som har fremkaldt de mængde økonomiske vanskeligheder og andre besværligheder.

Den højtærede minister for kulturelle anliggender kommenterede den famøse sag om projektering for statens museum for kunst. Ministeren indrømmer, at der ikke var bevilget penge til projekteringsarbejdet, og at projektet ikke var bestilt. Det pålægger i hvert fald ministeren og dem, der står bag ministeren i dette arbejde, et særligt ansvar. Det er jo mærkeligt, det kan ske. Der blev i finansudvalget i sin tid be-

vilget 60.000 kr. til en projektering vedrørende en mindre omlavning af statens museum for kunst. Alligevel laver man et projekteringsarbejde på egen hånd for ca. 800.000 kr. Hvem har ansvaret for det? Det er det, vi spørger om, og det er det, offentligheden spørger om. Derfor er dette beløb, nu på 592.000 kr., så famøst, som jeg siger. Det er kun en delvis betaling. Det skal listes ind på finansloven trods det, at den højtærede minister jo ved, at vi i finansudvalget har stillet os meget skeptisk over for det og taget afstand fra det.

Den højtærede minister udtaler nu i dag, at han mener, det er et meget værdifuldt projekt, der er udarbejdet af arkitekter og ingeniører — for egen regning, kan jeg forstå; og når tiderne ændres til det bedre, så mener ministeren, at projektet skal gennemføres. Jeg vil nu anbefale ministeren at lægge mærke til, hvad den tidligere direktør for statens museum for kunst, hr. Leo Swane, for ganske nylig skrev om det. Han må jo kende forholdene, og der er i hvert fald ikke enstemmighed om, at det projekt er det rigtige. Vi kender det jo i øvrigt heller ikke. Alligevel er det en ejendommelig form, at man nu søger penge, som ikke er bevilget, til et projekt, som ikke er bestilt; det sætter man på finansloven nu, vel vidende at det er sket, efter hvad ministeren selv har sagt; på disse teknikeres eget ansvar.

Den højtærede arbejds- og socialminister siger noget om beskæftigelse i sit svar til mig, og indtil vi får de foreslåede budgettal nøjere gennemgået i finansudvalget og får dem vurderet, må jeg tage ministerens bemærkninger til efterretning. Jeg har lidt svært ved at forstå, at der kan være brug for så betydelige beløb til specielle beskæftigelsesarbejder netop nu i tiden, ligesom det også er vanskeligt at forstå, at udgifterne til arbejdsløshedsunderstøttelse m. v. skal stige med ca. en tredjedel netop i år, hvor vi alle glæder os over den meget ringe ledighed, vi har.

Thestrup: Jeg vil gerne sige til den højtærede finansminister, at jeg ikke har bedt om at få budgettet anderledes opstillet, altså med bruttotal. Jeg har kun villet gøre opmærksom på, at statens samlede budget jo er opgjort med netto- og ikke med bruttoindtægter og -udgifter. Jeg er ganske enig

[Thestrup.]

med ministeren i, at det på nogle områder, statsbanerne og lignende, ville være urigtigt at bruge bruttotallet; men der er rigtignok til gengæld en række andre områder, hvor det ville være mere rigtigt at bruge bruttotallene, og jeg kan her nævne sådan en ting som, at folkepensionsbidraget under § 15.3.05. på finanslovsforslaget jo er trukket fra tallet, inden dette endeligt er opført, skønt forholdet i virkeligheden er det, at folkepensionsbidraget må sidestilles med en skat.

Når den højtærede finansminister foretager en sammenligning mellem skattestrykket i vort land og andre lande, vil jeg dertil gerne sige, at det jo i meget høj grad beror på, både hvordan skatterne er lagt, om de er lagt på den ene eller den anden måde, og hvad der er medregnet. Vi har gang på gang set udregninger af denne art, og det mærkelige er, at de som regel stiller sig forskelligt, alt efter hvem der opgør det.

Må jeg over for den højtærede ministers udtalelser om, at der ud over de 100 mill. kr. til tillægsbevillinger yderligere er 60 mill. kr. og 75 mill. kr. til tillægsbevillinger, sige, at dette er ganske rigtigt, men selv om tallet ligger på de 235 mill. kr., er det jo alligevel langt under, hvad vi plejer at bruge til ekstra bevillinger i finansårets løb. Nu ved jeg nok, at den højtærede minister vil sige, at det er der taget højde for, men når jeg nævner tallet fra sidste finanslovsforslag på de 8.021 mill. kr., hvor vi nu ved, at vi allerede er oppe på de 8.610 mill. kr., kan man måske tvivle på, at bugettet er tilstrækkelig realistisk. Det vil jo vise sig.

Den højtærede minister har ganske ret i, at jeg i og for sig ikke har indvendinger at gøre mod, at man bruger et endda betydeligt beløb til det sociale byggeri for mindrebemidlede. Det, jeg siger, er, at det er lidt ejendommeligt, at man i et år, hvor man hævder, at man i ganske særlig grad sparer, foretager en fordobling af denne bevilling. Noget lignende gælder med hensyn til egnsudviklingsrådet; også dér er det i og for sig ikke så meget selve beløbet, som det er den stigning, der kommer netop i et år, hvor man taler om, at man foretager særlige besparelser.

Jeg skal ikke fortsætte drøftelsen af Christian den Andens historie. Det eneste,

jeg dermed ville sige, var, at det er farligt for en regering, selv en stærk regering, ikke at ville lade sig advare af oppositionen; og fra mit partis side går vi til forhandlingerne i finansudvalget med den opfattelse, at en udpræget tilbageholdenhed med statsudgifterne er nødvendig.

Jeg kan vedrørende det, der er nævnt om beløbet til projektering af kunstmuseet, ganske henholde mig til, hvad det ærede medlem hr. Damsgaard har sagt.

Må jeg til den højtærede arbejds- og socialminister sige, at jeg takker for de oplysninger, vi fik vedrørende skønnet over invalide- og folkepensionen, og over, hvordan det er gjort op.

Jeg kan heller ikke lade være med at takke den højtærede minister for de bemærkninger, han gjorde om administrationen af bidragsfonden. Jeg venter, at der på dette punkt sker en ændring, således at det beløb, som vi vel alle kan blive enige om er alt for stort til administration af den, bliver ændret.

Må jeg endelig sige om tilskuddet til værkstedshuse, at det i og for sig heller ikke her så meget er selve beløbet, jeg har indvendinger imod. Det spørgsmål, jeg gerne har villet rejse, er: er der overhovedet hjemmel til at optage dette beløb på budgettet? Så vidt jeg har forstået loven, er forholdet det, at den er gældende for de 3 finansår 1958-59, 1959-60 og 1960-61. Det vil altså sige, at der ikke er lov hjemmel til mere end det, der er kommet ind i disse finansår. Nu vil jeg gerne spørge den højtærede minister, om de andragender, man her sætter 4 mill. kr. af til, er kommet ind i disse 3 finansår. Jeg kan ikke forstå loven anderledes, end at den er begrænset til de andragender, der er kommet ind i disse 3 finansår, og at man ikke uden videre kan fortsætte; det er en lov, der drejer sig om en bestemt periode. Jeg vil meget gerne høre den højtærede arbejds- og socialministers udtalelse på dette punkt.

Grethe Philip: Et par af de ærede ordførere har været inde på de af statsministeren og finansministeren fremsatte tanker om en ændret form for debat ved finanslovsforslagets behandling. Også jeg mener, at tanken om en noget grundigere behandling

[Grethe Philip.]

og debattering af problemerne for de vigtigste store områder umiddelbart må forekomme tiltalende.

Det ærede medlem hr. Damsgaard kom for et øjeblik siden med nogle bemærkninger om, at jeg i mit indlæg i går i særlig grad havde lagt vægt på de sparebestrebelse, der var foretaget fra statens side i det fremsatte forslag til finanslov, og mente, at befolkningen måske i højere grad ville lægge vægt på udgiftsstigningen. Jeg tvivler ikke på, at befolkningen vil notere sig den faktiske udgiftsstigning, der foreligger, men jeg tror også, at man vil være klar over, at der virkelig er gjort forsøg på at holde igen, og at man vil vurdere det. Jeg tror, at man rundt omkring nogle steder vil notere det som noget meget smertefuldt, at man må vente endnu nogen tid med at komme igennem med ting, man betragter som fremskridt, men jeg tror altså som sagt, at man vil tage det til sig som netop noget, staten gør for at holde igen på efterspørgselspresset og dermed sanere vor økonomi.

Jeg vil også gerne tilføje en enkelt bemærkning til det ærede medlem hr. Damsgaards indlæg i går. Det ærede medlem sagde, at en af de ting, der havde gjort stærkest indtryk på deltagerne i drøftelserne før forliget, var opdagelsen af, hvor langt dansk økonomi var nået ud ad det forkerte spor. Det undrer mig lidt, at overraskelsen kunne være så stor. Jeg synes ellers, at der længe nok, f. eks. i den økonomiske oversigt fra marts 1962, havde været peget på, at vi var ved at komme ind i en ganske uholdbar situation ved at bevilge hinanden så store indkomststigninger. Men måske vi netop i denne overraskelse over situationens alvor ser forklaringen på, at det varede så længe, før oppositionen var til at få i tale om et samarbejde om de nødvendige økonomiske indgreb.

Jeg er ganske enig med det ærede medlem hr. Thestrup i, at vi bør afvikle formiddagsordningen i ministerierne. Det er urimelig meget spild af tid og kræfter, der går med til denne ordning, og det er heller ikke praktisk, at mange ministerielle kontorer er mere eller mindre affolkede for den faste stab i formiddagstimerne. Vi må snarest søge over i andre løn- og arbejdsformer, så dette undgås. Hjemkaldelsen til mini-

sterierne af formiddagssekretærer og -fuldmægtige er et skridt i den rigtige retning.

Jeg takker den højtærede socialminister for oplysningen om, at en betænkning om plejehjemmene nu er på trapperne. Jeg vil dog gerne tilføje, at når jeg sagde, jeg håbede på et snarligt udspil fra den højtærede ministers side, tænkte jeg ikke så meget på, at vi skulle se den længe ventede betænkning, som på, om vi ikke kunne forvente også et lovforslag om dette vigtige spørgsmål. Jeg mener, at man måske kunne tænke sig væsentlige forbedringer på dette område, uden at det behøvede at være alt for udgiftskrævende. Jeg tænker særlig på, at et mere effektivt tilsyn med plejehjemmene ville være meget værdifuldt.

Skræppenborg-Nielsen: Efter den svada, jeg fik af den højtærede finansminister for et øjeblik siden, har jeg naturligvis et par bemærkninger at gøre.

Den højtærede finansminister sagde i sine svarbemærkninger, at man måtte betegne den ærede ordfører, hr. Skræppenborg-Nielsens udtalelser om forsvarsudgifterne som grove løjer eller vild demagogi. Jeg vil gerne sige til den højtærede finansminister, at jeg er i hvert fald ikke blevet medlem af det høje ting med det formål at drive løjer og vild demagogi, men jeg er blevet medlem af det høje ting for at sige min mening om tingene, og det vil jeg fortsat have lov til. At så andre her i salen har en anden mening, har jeg aldrig nogen sinde bebrejdet dem, og jeg kan i denne forbindelse henvise til en af de allerførste taler, jeg holdt her i tinget.

Den højtærede finansminister sagde, at socialistisk folkeparti mener, at Danmark kan undvære et militært forsvar. Må jeg sige det sådan: Det glæder mig, at man dog har forstået det. Og må jeg tilføje: det er i hvert fald helt rigtigt forstået.

Den højtærede finansminister sagde videre, at jeg vildledte befolkningen, når jeg søgte at give det udseende af, at det under nogen omstændigheder er muligt at spare alle bevillinger under forsvarsministeriet. Det har jeg aldrig nogen sinde givet udtryk for. Den højtærede finansminister nævnte, at vi ikke kan undvære en hel række civile institutioner, som i øjeblikket er lagt under forsvarsministeriet. Det er jeg helt enig med den højtærede finansminister i, og vi

[Skræppenborg-Nielsen.]

har under behandlingen af finanslovsforslagene hver eneste gang stemt for og ikke imod, at man bibeholdt disse civile institutioner.

Den højtærede finansminister siger, at hvis han ikke husker galt, har socialistiske folkeparti tidligere været af den opfattelse, at vi af hensyn til FN-opgaver skulle opretholde et vist militært beredskab, men det standpunkt har man åbenbart nu forladt. Jeg vil gerne svare, at det standpunkt har vi ikke forladt, det står vi stadig væk fast på, og jeg kan i denne forbindelse henvise til tillægsbetænkningen til finanslovsforslaget for finansåret fra 1. april 1962 til 31. marts 1963, hvor vort ændringsforslag nr. 741 til § 22 står, og det samme ændringsforslag vil blive stillet også til det finanslovsforslag, vi behandler nu.

Dernæst siger den højtærede finansminister, at jeg har sagt, at vi på grund af militærudgifterne mangler hospitaler, boliger, skoler, plejehjem o. s. v. Det har jeg heller ikke sagt. Jeg har sagt, at vi mangler disse ting ikke mindst på grund af militærudgifterne, og det er en væsentlig forskel.

Den højtærede finansminister nævner også, at militæret i øjeblikket har en meget begrænset byggekapa- citet, og at der dog er begrænsning for, hvor meget vi kan bygge i dette land i det hele taget. Jeg vil sige det sådan, at hvis man havde brugt den byggekapa- citet, som militærvæsenet har rådet over i snart mange år, enten den så har været stor eller lille i de forskellige år, der er gået, tror jeg, vi kunne have bygget adskilligt flere fornuftige ting herhjemme, og så så det vist lidt anderledes ud.

Den højtærede finansminister siger videre, at det er forkert af mig at fremstille forsvar- rets valutaforbrug på en sådan måde, at hvis det ikke fandtes, var valutaproblemet løst. Ja men det har jeg heller ikke sagt, højtærede finansminister. Jeg har sagt, at hvis vi begyndte med at være fornuftige og spare på disse militærbevillinger, så sparede vi herved valuta, og det tror jeg dog næppe den højtærede finansminister vil bestride.

Den højtærede finansminister siger, at vor stilling til forsvaret her i landet i den verden, vi lever i, er en ansvarsløs holdning. Jeg skal dertil kun sige, at det er naturligvis vor egen sag, hvilken holdning vi vil

tage, om den er ansvarsløs eller ikke ansvars- løs; men jeg vil dog sige, at det trøster mig en del, at mange før os i dansk politik også er blevet kaldt ansvarsløse, ja, endog fædrelandsløse, og de har dog siden klaret sig ganske godt i dansk politik; det håber jeg også vi kommer til.

Med hensyn til spekulationen i jord, byg- ninger og naturværdier, som den højtærede finansminister også talte lidt om, vil jeg bare sige, at når jeg rejste spørgsmålet i går, var det, fordi det for os er et meget vigtigt spørgsmål; det er et spørgsmål, der haster. Og når vi nu i den højtærede mini- sters fremsættelse af finanslovsforslaget kunne læse, hvordan man ville bære sig ad i en tænkt situation til foråret, ja, så savnede jeg naturligvis oplysning om, hvad man ville gøre ved den uhammede spekulation, der for øjeblikket finder sted. Det glæder mig, at den højtærede finansminister nu siger, at man kan vente, at et forslag kommer først i det nye år eller i hvert fald i det nye år.

Ja, så vil jeg til sidst sige, at nu skal der jo spares og af mange forskellige grunde. Jeg sagde i går, at bevillingerne til militærvæsenet faldt slag i slag, og det gør de fortsat. Vi har i formiddags haft møde i finansudvalget, og i en tid, hvor de fleste civile bevillinger er stoppet, har i dag finansudvalget — eller rettere sagt finansudvalgets flertal — bevil- get ikke mindre end 1.147.000 kr. til mili- tære formål allerede i formiddag. Jeg vil gerne have lidt at vide om, om man agter at fortsætte hermed.

Rimstad: Mit indlæg i går ved første be- handling af finanslovsforslaget gav udtryk for mit partis stilling til de meget virkelig- hedsnære problemer, der knytter sig til for- slaget. Det er beklageligt, at den højtærede finansminister finder, at der slet ikke er realiteter i vor måde at anskue disse pro- blemer på. Jeg mente ellers, at jeg i går så særdeles realistisk på den vanskelige situa- tion, vort lands økonomi befinder sig i.

Jeg er naturligvis klar over, at den højt- ærede finansminister og jeg ser meget for- skelligt på værdien af ministerens forslag som kilde til at løse de aktuelle problemer. Men skal vi i denne forbindelse tale om noget, der vedrører spørgsmålet realiteter eller ikke realiteter, så må vi dog først

[Rimstad.]

vistnok holde fast på den realitet, det er, at den højtærede minister efter sit forslag stadig betragter det som muligt at neutralisere for store indkomststigninger gennem en forøgelse af skatter og afgifter. Vi er nogle i dette land, der ikke deler denne anskuelse. At det så kun er politisk muligt at gennemføre finansministerens meget problematiske løsning og ikke vor realistiske løsning, er et forhold, der i hvert fald ikke kan lægges os til last, og at vi af den grund skulle undlade at sige vor mening, er der formodentlig ingen der her venter.

Helge Larsen: Når jeg har bedt om ordet her ved finanslovsforslagets første behandling, er det for at gøre et par bemærkninger om to forhold. Det ene vedrører folketingets budget, det andet vedrører kirkeministeriet.

For et par måneder siden meddeltes det, at folketingets præsidium havde købt to billeder af malerinden Agnes Slott-Møller for 10.000 kr. Et tredje billede var tilbudt, med det afstod man fra at købe.

Selv om jeg erkender, at det kan diskuteres, om man skulle have foretaget dette indkøb netop i år med så snævre udgiftsrammer, finder jeg det absolut rigtigt, at folketinget køber kunstværker. Men jeg finder ikke det skete køb rigtigt. Vi ved, at der ikke er de bedste kår for malere og billedhuggere, og derfor måtte det nok være rigtigtst, at folketingets køb af kunst samles om nutidig kunst. Der færdes mange mennesker i folketinget mellem år og dag, og kunst anbragt her vil derfor blive set af langt flere, end tilfældet er de fleste andre steder, hvor kunst er anbragt.

Jeg støtter altså gerne præsidiet i dets ønske om at erhverve malerier, men jeg finder unægtelig også, at det bør være kunst, der kommer os ved. Og det gør de to værker af Agnes Slott-Møller afgjort ikke; de er intetsigende, triste og ringe kunstværker, og som de fleste historiemalerier er de forløjede.

Det ene viser Valdemar Sejr med hans

dræbte søn Valdemar i armene; der tænkes naturligvis på vådeskuddet på Refsnæs. Vi ved meget lidt om den begivenhed og ved slet ikke, om faderen overhovedet var til stede. Historisk er det således værdiløst, og som udtryk for en faders sorg over sin søns død er det udtryksløst og dilettantisk.

Det andet billede med Valdemar Sejr i dybe tanker ved siden af sin ridehest bygger på sagnet om hans grublerier over delingen af riget mellem hans tre sønner; Erik, Abel og Kristoffer. Og det kunne der være nogen grund til at gruble over, for dermed lagdes som bekendt grunden til vore mange politiske bryderier med Slesvig-Holsten. Men Valdemar Sejr grublede aldeles ikke, han betragtede det som sin soleklare ret at dele sit rige mellem sine børn.

Disse to billeder er således kunstnerisk værdiløse og historisk forløjede. Lidt historisk sandhed er der i det tredje billede — det med Valdemar Sejr og Dronning Bengerd i brudeseng — for her er Bengerd dog fremstillet som en stor skønhed, og det ved vi fra åbningen af hendes grav i Ringsted at hun vitterlig var. Men dette, det mest sande af de tre billeder, afstod man altså fra at købe — jeg ved ikke hvorfor.

Jeg må altså sige, at jeg ikke finder, at præsidiet har været særlig heldig med det sidste malerikøb. Vi har jo heller ikke fået billederne hængt op endnu. Men jeg vil gerne tilføje, at jeg fremtidig støtter præsidiet i køb af kunst, blot synes jeg altså, at det skal være kunst, der kommer os ved.

Og må jeg så springe til et helt andet emne — jeg mener at kunne gøre det, når der bl. a. under denne debat har været talt om, at man skulle behandle de enkelte budgetter hver for sig. Jeg skal derfor nu gå til et helt andet emne, et spørgsmål vedrørende kirkeministeriet.

Under behandlingen af helligdagsloven blev det fra flere sider sagt, at man godt kunne have sparet sig at høre biskopperne om deres mening. Nu ved jeg ikke, om bi-

[Helge Larsen.]

skopperne er spurgt hver for sig, eller de er spurgt som en helhed, som et kollegium. Er det sidste tilfældet, er vi jo umærkeligt på glad mod noget i retning af en kirkeforfatning, som der hidtil har været et flertal imod her i tinget og i befolkningen, og det tror jeg stadig der er.

Men hele sagen med høring af biskopperne forud for helligdagslovforslagets fremsættelse har givet anledning til en del debat ud over landet; der har været talt om snigende kirkeforfatning, om kirkepolitisk tusmørke m. v. På den baggrund er det, at jeg gerne vil drage spørgsmålet frem nu ved behandlingen af kirkeministeriets budget.

Jeg vil gerne forudskikke den bemærkning, at jeg naturligvis finder det helt i sin orden, at kirkeministeriet hører en biskop om hans syn på en sag, der vedrører forhold i hans stift. Det er jo dertil, man har ham som administrativ myndighed, og egentlig har man vel ikke biskopper til andet — jeg mener i hvert fald ikke, man bør have dem til andet. Bisper bør ikke virke som en inderkreds, der optræder på andres vegne, som dem, der er kirken.

Men går man over til at høre biskopperne som kollegium, som bispemøde, som synode, eller hvad man nu vil kalde det, så indfører man en helt ny praksis, og en praksis, som der ikke er baggrund for i loven. Da vi 1922 fik J. C. Christensens kirkelove, var det en afgørende forudsætning for flertallet i rigsdagen, at der ikke måtte etableres nogen kirkeforsamling via en fællesoptræden af bisperne. Det var udtrykkelig pointeret.

Jeg håber ikke, at man med hensyn til helligdagslovgivningen har spurgt biskopperne som et kollegium, der kunne udtale sig på kirkens vegne, men det vil den højtærede kirkeminister eller den højtærede justitsminister let kunne oplyse for os.

Derimod ved vi — det meddeles jo gennem Ritzaus Bureau — at der holdes bispemøder et par gange om året, og at der i hvert fald en gang om året deltager repræsentanter for kirkeministeriet i bispernes forhandlinger. Selvfølgelig har biskopperne ret til at mødes og drøfte, hvad de vil, men sådanne møder kan og må ikke være et officielt led i dansk kirke. Der er naturligvis

biskopper, som ønsker et bispemøde med officielle opgaver, og der er dem, der absolut ikke ønsker det. Man kan arbejde for det, man finder rigtigt; men så længe der ikke foreligger nogen hjemmel i lovgivningen, kan man ikke lade et bispemøde antage nogen officiel karakter.

Imidlertid foreligger der dokumentation for, at den frygt, jeg her giver udtryk for, og som næres i visse kredse ude i befolkningen, ikke er grebet ud af luften. I fortællingen til „Prøvealterbogen 1958“ skrev biskop Fuglsang Damgaard, at den var udarbejdet af et af bispemødet i 1953 nedsat udvalg. Senere blev der, så vidt jeg ved, tilagt dette udvalg rejsegodtgørelse af kirkeministeriet, hvorved udvalget godkendtes. Her optrådte bispemødet altså som en besluttende myndighed. Jeg vil mene, at det pågældende udvalg skulle være nedsat ved kongelig resolution og ikke ved en beslutning af bisperne, som jeg må formode det er sket, efter hvad Fuglsang Damgaard skriver.

Derfor vil jeg gerne spørge den højtærede kirkeminister, om der ikke fra ministeriets side er taget stilling til disse bispemøder på en eller anden måde. Jeg ved, at den højtærede kirkeminister deltager i nogle af disse møder, men det er formentlig ikke den højtærede ministers hensigt derigennem at legalisere dem som officielt organ. Jeg vil derfor tro, at der foreligger en slags instruks eller lignende, som sætter disse bispemøder på deres rette niveau som det, de bør være: private sammenkomster uden nogen beføjelser. Jeg har hørt, at der foreligger en sådan instruks, skrivelse eller lignende fra midten af 1950'erne, men jeg kender den ikke og kan ikke få kendskab til den. Jeg spørger derfor: findes en sådan? — og i bekræftende fald: kan vi så ikke få den offentliggjort, så vi ved, hvad det egentlig er, der her foregår?

Måske er al frygt for kirkeforfatning grebet ud af luften. Men lad os få det slået fast. Offentligt.

Da jeg i går skrev mig på talerlisten til forhandlingen i dag, var det egentlig kun disse to emner, jeg ville have berørt. Men i dag til morgen hørte jeg i radioavisen i referatet fra De Forenede Nationers generalforsamling en meddelelse, som gør, at jeg gerne vil føje et enkelt lille spørgsmål

[**Hølje Larsen.**]

til det, jeg her har sagt, et spørgsmål, som må berøre den højtærede udenrigsminister.

Jeg har ikke haft anledning til at kontrollere, om meddelelsen er rigtig; men det oplystes, at man i generalforsamlingen havde vedtaget en resolution med en meget skarp fordømmelse af Portugals politik over for den indfødte befolkning i kolonien Angola, at denne resolution var vedtaget med et meget stort flertal, og at Danmark, og så vidt jeg husker også Norge, havde undladt at stemme. Jeg har den opfattelse, at man fra dansk side ikke kan billige den undertrykkelsespolitik, som føres i Angola eller i andre kolonier i øvrigt, og derfor er det jeg gerne vil bede om at få oplyst baggrunden for denne afstemning. Jeg kan ikke tænke mig, at man fra dansk side skulle have noget imod denne fordømmelse af undertrykkelsen af en kolonibefolkning, og jeg beder derfor om at få oplyst, om der er andre spørgsmål i den pågældende resolution, som måtte kunne begrunde den stilling, den danske delegation har taget.

Morten Lange: Efter denne lille ekskursion til de fjerne udlande samt søndagen var det måske på sin plads at vende tilbage til hverdagen og finansloven. Først vil jeg lige komme med et par bemærkninger om finanslovens tilblivelse, foranlediget af en detalje, som måske synes lille, men som jeg er bange for på flere steder, ikke i finansåret 1963-64, men i finansåret 1964-65. Altså, den slags oplysninger kræver man nu, ca. 1½ år førend de aktuelle udgifter skal påbegyndes, og længe inden de, der skal give oplysningerne, har — ja, de har ikke engang en rimelig oversigt over dette års regnskab og slet ingen mulighed for realistisk at bedømme, hvad det er for udgifter, de pågældende poster, som man ansøger om, skal dække. Det forekommer mig, at på baggrund af den slags oldnordiske oplysninger vil der

ikke være nogen finansminister i denne verden, der kan lave et realistisk budget.

Nu er jeg fuldstændig klar over, at det heldigvis ikke er alle tal, der stammer fra en fjern fortid, men jeg vil gerne benytte lejligheden til at spørge den højtærede minister, om vi kan regne med også i fremtiden, selv når budgettet bliver præsenteret som realistisk, at en række af de tal, som er fremkommet med så lange frister, må kunne underkastes det, man kan kalde en betydelig fleksibilitet. Hvis det ikke er tilfældet, må man i fremtiden tage helt andre synspunkter frem, når man rundt omkring i de forskellige styrelsesgrene skal fantasere sig til, hvilke beløb der formodentlig bliver nødvendige 1½ eller 2 år frem i tiden. Det gælder selvfølgelig ikke mindst de steder, hvor der sker en udvikling, og hvor det er svært at budgettere.

Jeg har, som det måske er rimeligt, taget mit eksempel fra et område, jeg kender til, og jeg skal holde mig så nogenlunde til spørgsmål, der har med undervisningen at gøre. Jeg skal da med det samme konstatere, at ved en første gennemlæsning af finanslovsforslaget kunne man blive næsten glad, når man ser, at undervisningsministeriets budget er forøget med 350 mill. kr. eller noget i den størrelsesorden. Det lyder, som om man i nogen grad havde fortrudt, at man var begyndt at indføre en kulturpause, men et nærmere studium af de enkelte tal har gjort et betydeligt skår i min optimisme, og det lidt, der var tilbage, har fået endnu et stød i dag. Jeg har naturligvis ikke summeret hele forestillingen op, men jeg skønner sikkert ikke meget galt, når jeg siger, at hvis man går tallene igennem, viser det sig, at hen imod et par hundrede millioner kroner af denne 350 mill. kr.s stigning alene går til dækning af stigende lønninger. Det er ikke andet end en ajourføring af lønningerne, som er en nødvendig konsekvens af en lang række forhold, som vi tidligere har taget stilling til. Når man så på toppen af det får at vide, at den højtærede undervisningsminister omgås med planer om at nedskære refusionen til kommunerne med en halv snes procent, er man klar over, at så er baggrunden for enhver optimisme temmelig langt væk. Jeg forstod, at det skulle være et led i de såkaldte lærerbesparelsesbestrebelse, og jeg

[Morten Lange.]

er helt sikker på, at denne gang vælger man en af de fremgangsmåder, som er mindst brugbar, nemlig en fremgangsmåde, som vil gøre, at de kommuner, som snarere skulle have en opmuntring til på en eller anden måde at søge at skaffe sig lærerkræfter, vil sige: nu bliver det alt for dyrt, nu skal vi vist se at tage det med ro. Jeg tror, det kommer til at få sin virkning på de gale steder. Jeg tror, at det yderligere vil stille skolens udvikling i et tvivlsomt lys, og som besparelsesforanstaltning anser jeg det for helt hen i den blå luft. Jeg forstår ikke, at den højtærede minister kan tænke på at komme med et sådant forslag. Hvis den højtærede minister skulle tænke om igen, inden vi nogen sinde ser det, vil det være overordentlig gavnligt for skolen.

Der bliver ikke meget tilbage i budgettet i § 20 til fornuftige fremskridt, og når man går spørgsmålene igennem, specielt vedrørende den højere undervisning, stemmes man i allerhøjeste grad til mismod. Det er jo ikke ukendt for det høje ting, at vi gennem et par år har forsøgt at lægge en ekspansiv linje op for den højere undervisning, ikke for den højere undervisnings egen skyld, den klarer sig nok endda, og mange af dem, der er beskæftiget ved den, synes, at ekspansionen er anstrengende, men simpelt hen fordi en udvikling af den højere undervisning er af den største betydning for at få en hel del af de flaskehalse, som snærer hele vort undervisningssystem og den industrielle udbygning, rensat op. Det er det, der er formålet, og jeg er bange for, at den ekspansive linje er effektivt brudt med nedskæringsforliget i sommer, og det brud er jo konfirmeret med finanslovsforlaget i år. For nu har man jo fået gennemført en ordning, som har medført en ganske alvorlig forøgelse i studentertallet ved næsten al højere undervisning, en udvikling, som i 1961 gik stærkt, og som i 1962 blev eksplosiv, gik ud over alle forventede rammer og faktisk nåede helt op til det, som kunne læses i visse prognoser, som de fleste af os først alt for sent har fået at se. Det har givet de mest alvorlige konsekvenser. Der var stillet forslag om at få dem afbødet, men jeg skal ikke lægge skjul på, at de forslag nu næsten alle sammen er mere eller mindre forsinkede,

og jeg tror ikke, man er klar over, hvilke kædereaktioner disse forsinkelser udløser.

Jeg kunne nævne en sag som forsinkelsen af polyteknisk læreanstalts udflytning til Lundtoftesletten. Vi har lovforslaget derom til behandling i udvalg, og det kan ske, at vi kan få sat lidt mere fart i arbejdet med det, men jævnt hen vil det formodentlig nok være sådan, at vi her i tinget har anskuet det som et spørgsmål om at få gjort noget for den tekniske undervisning, og at det var det meste af sagen. Det er selvfølgelig rigtigt, at det er det meste af sagen, men der er tale om en kædereaktion, for indtil polyteknikerne er flyttet, vil der ikke være andre, der kan flytte ind i de huse, de sidder i, og en hel lang række lokalespørgsmål i forbindelse med Københavns universitet er henlagt til løsning i forbindelse med udflytningen. Så kan man naturligvis sige, at man kan vente i 5 år, fra 1965 til 1970, med at få de sager i orden, men der er den ulykke ved det, at det kan man ikke. Det bliver nødvendigt — og det bliver nødvendigt allerede i år, hvis det skal være alvor, at vi får en sådan forsinkelse — at tage en nødløsningsserie op, for at den højere undervisning ved Københavns universitet og til dels ved polyteknisk læreanstalt ikke skal blive fuldstændig kaotisk. Hvad angår de andre udflytninger, hvor man allerede har de tomme huse stående, så de nye beboere kunne rykke ind, så mangler man helt enkle og simple bevillinger til borde, til maling på væggene o. s. v., i hovedsagen bevillinger, som ikke kræver håndværksmæssig udførelse i noget væsentligt omfang, men ting, som for en beskedent sum kunne gøre det muligt at løse problemerne ikke ordentligt, men dog sådan, at vi kunne komme videre, og så vi kunne klare os. Men den slags bevillinger skal man i øjeblikket skrive en flod af skrivelser for, og en stor del af dem får man dårligt nok besvaret under indtryk af den almindelige sparepause.

Det er helt nødvendigt, at den højtærede undervisningsminister går alle disse problemer igennem for at undgå, at der sker katastrofer. Det er vist ikke ukendt, at det lægevidenskabelige fakultet i år på grund af lokaleforhold og andet har set sig nødsaget til at indføre mere eller mindre camoufleret adgangsbegrænsning til studiet.

[Morten Lange.]

Det er nøjagtigt det samme, som vil blive tilfældet ved en lang række af Københavns universitets forskellige afsnit i de kommende år, at vi simpelt hen på grund af mangel på stole og borde bliver nødt til at spørge, om det da virkelig kan være meningen, at der skal gennemføres en undervisning, når man ikke er i stand til at undervise studenterne. Det er ikke kæmpebevillinger, som er nødvendige for at løse den slags spørgsmål for en kort årrække, men jeg tror, at en hel samling af nødløsninger er strengt nødvendig og må iværksættes ganske omgående, hvis folkettingen skal have nogen som helst chance for ikke at høste endnu mere utak for de nedskæringsbudgetter, som man vedtog i forliget, og som har gjort det nødvendigt at tage stilling til alle disse sager. Det kan ikke lade sig gøre at køre videre på den måde. Undervisningen går plet for plet i stå, simpelt hen fordi studentertallet ikke kan rummes.

Jeg har ikke nævnt Århus universitets forhold. Der bliver det, så vidt jeg kan overskue det, komplet umuligt at gennemføre de studier, som man omhyggeligt begyndte på for 2 år siden. Der står man om 1 år eller 2 simpelt hen uden mulighed for at anvise studenterne noget sted at fortsætte deres arbejde.

Det er ikke på den måde, man får løst spørgsmålet om lærermangel og tekniker-mangel. Hvis det skal være den udvej, vi skal følge fremad, kan vi snart lige så godt sige, at vi har besluttet, at vi ikke kan klare det alligevel. Lad nu gå med det, eller lad nu ikke gå med det, for det kan ikke gå, men lad mig nøjes med at sige et par ord til. Det drejer sig om et sted, hvor der i hvert fald ikke er tale om strækning af bygningshåndværkerne.

Det er bekendt, at en række af de højere læreanstalter har det således, at de til deres almindelige driftsudgifter til deres forskellige laboratorier får bevillinger på finansloven af en størrelse, som nogenlunde svarer til, hvad erfaringerne viser. Disse såkaldte annua drejer sig for Københavns universitet, som jeg har pillet ud af regnskabet fra 1961, om 4,9 mill. kr., som var det, der faktisk blev forbrugt. I budgettet for 1962-63 er beløbet 3.980.000 kr., altså væsentlig lavere. Nu er stillingen, som man måske

vil vide, den, at det i forbindelse med forliget blev aftalt at lægge et alvorligt låg over alle optagelser på tillægsbevillingsloven, og til alle københavnske universitetsinstitutioner er der udsendt den ene skrivelse efter den anden om, at man under ingen omstændigheder må overskride det, som er bevilget på finansloven, altså i realiteten en nedskæring fra 4,9 mill. kr. til 3,9 mill. kr. Nå ja, et eller andet får man vel presset igennem, lidt småorer, men en sådan nedskæring, samtidig med at studentertallet er steget med 25 pct. eller noget i den retning, og samtidig med, at vi har fået den nye studenterårgang ind, som har sprængt rammerne for al undervisning, er komplet umulig; det kan ikke lade sig gøre.

Jeg er ikke rigtig klar over, hvad man har tænkt sig, at man rundt omkring skulle gøre, når man pludselig får et sådant nedskæringsdiktat. Jeg ved godt, hvad man gør: man lader være at foretage nødvendige anskaffelser, indtil man kommer til februar og marts, og så håber man, at regningen først kommer i april. Sådan har man klaret det finansår. Ser man så på, hvad der står på det realistiske forslag, ja, så lyder det på 4.563.000 kr. Enten er dette ikke realistisk, eller også er det en nedskæringslinje, som er komplet uacceptabel. Det er en nedskæring i forhold til forbruget i 1961 og det på trods af stigningen i studentertallet og i bogstavelig talt alle omkostninger.

Jeg vil meget gerne have, om den højtærede undervisningsminister — og bekræftet af den højtærede finansminister — vil gøre det klart, at dette tal er fleksibelt. Hvis det ikke er det, må der træffes meget alvorlige foranstaltninger i retning af, hvad der kan lade sig gøre for de penge. Vi har ikke tænkt os at betale driftsudgifterne af vor egen gage, det er vel ikke meningen.

Ser man så på nogle andre ting for at se, hvordan nedskæringslinjen går videre, opdager man, at det egentlig ikke er spor morsomt at dyrke dette finanslovsforslag. Vi ved, udgifterne er steget på et hvilket som helst punkt. F. eks. det lille pæne tilskud til tidsskrifter, som undervisningsministeriet i mange år har undladt at sætte op trods gentagne henstillinger fra forskellige videnskabskommissioner o. s. v., er på 125.000 kr. Det er blevet foreslået talrige gange, at beløbet skulle sættes klækkeligt i vejret,

[Morten Lange.]

men det er stadig 125.000 kr. uændret på tredje år. Det er dog klart, at det er blevet noget dyrere at trykke et tidsskrift siden finansåret 1961-62. Det er en reel nedskæring af en bevilling, når den ikke bliver ajourført. Beløbet er uændret på trods af disse talløse henstillinger om, at det skulle sættes i vejret. I en fodnote står der, at der er noget, der bliver overført til kulturministeriet, men det ændrer ikke det tal, jeg har nævnt.

Jeg kan ikke se bedre, end at det, der sker her og faktisk mange steder, er udtryk for, at man har foretaget en ganske stiltfærdig nedskæring af bevillinger til forskellige fornuftige formål simpelt hen ved, at man ikke har justeret dem efter omkostningsstigningerne. Jeg kan ikke sige andet, end at det går ikke. Det er ikke den form for fornuftig planlægning, vi skal have her i landet. Skal vi have en opsparingspolitik, skal den i hvert fald have et noget mere konkret og fornuftigt sigte. Dette her er arbitrært og urimeligt. Jeg er helt sikker på, at en betydelig fleksibilitet er snarere betegnelsen, som kan føre finanslovsforslaget frelst hjem, meget snarere end betegnelsen realistisk.

Det sidste store kapitel vedrører anlægsudgifter. Jeg må sige, at de tal, der er tilvejebragt, ikke mindst for skolebyggeriet og tilskud dertil, tyder på, at man også dér har tænkt sig at fastholde en nedskæringslinje. Det drejer sig selvfølgelig først og fremmest om det meget store og vigtige skolebyggeri, hvor tilskuddet er opført som uændret, altså i realiteten nedskåret i forhold til de to forrige år. Sådan har linjen i dette finanslovsforslag vist sig at være over for den højere undervisning. Der er meget få positive afvigelser fra det forholdsvis triste billede, jeg har tegnet op.

Jeg forventer ikke så megen forståelse i denne sag, at den højtærede undervisningsminister bliver enig med sin lige så højtærede finansministerkollega om, at dette må revideres; jeg er i alt fald ikke så naiv. Men en hel del steder er der foretaget direkte eller arbitrære nedskæringer, og jeg mener ærlig talt, at hvis der skal være et realistisk præg over dette her, må det ændres.

Jeg havde egentlig tænkt mig at lægge til noget om ungdommens uddannelses-

fond, men jeg var tilfældigvis et andet sted sammen med den højtærede undervisningsminister, som dér udtalte sig usædvanlig klart om, at der ikke var flere penge til ungdommens uddannelsesfond i 1963-64 på trods af den overordentlig betydelige forøgelse af antallet af studerende og på trods af stigningerne i leveomkostningerne. Når jeg har fået det at vide én gang, behøver jeg ikke at spørge igen, men så bliver vi måske nødt til at få dette forhold draget frem på anden måde. Det er i hvert fald efter min opfattelse et af de steder, hvor man i allerhøjeste grad lægger hindringer i vejen for noget, som vi alle enstemmigt i det høje ting forespurgt vil sige er en vigtig sag, en sag, vi ikke kan undlade at fremme mest muligt; det drejer sig nemlig om at få vort uddannelsessystem og vore investeringer i uddannelsen fremmet så meget, som vi overhovedet kan skaffe penge til.

Dupont: Den sag, jeg ønsker at rejse her, er ikke af den store betydning, men alligevel ligger det sådan, at det på mig har virket noget pinligt at konstatere, at der på det foreliggende finanslovsforslag er tale om at standse den samfundsvidenskabelige undersøgelse af Grønland.

Denne undersøgelse har været i gang gennem de sidste 7 finansår, og der har været tale om beløb på gennemsnitlig 100.000 kr. pr. år. Ser vi dette beløb i forhold til øvrige beløb, der investeres i Grønland, virker det ikke afskrækkende, og ser vi på resultatet, de skriftlige arbejder, som videnskabsmændene er fremkommet med på grundlag af disse undersøgelser, virker det beskæmmende, at man på dette finanslovsforslag har strøget pengene til det fortsatte arbejde, ligesom man har afskediget medarbejderne ved det lille samfundsvidenskabelige forskningsinstitut.

I de foreliggende rapporter findes meget godt stof, som kan virke med til at forme den fremtidige investering i Grønland. Jeg vil vove at påstå, at arbejdet er grundlag for, hvad der fremtidig må ske på hele området. Det gælder, når talen er om kriminalitet, familiesituation, ægteskab og ikke mindst spørgsmålet om hele skole- og uddannelsesproblemet. Rapporterne har her givet os et indblik i livet og vist os de felter,

[Dupont.]

hvor der socialt og kulturelt må sættes ind. Vil vi en reel ligestilling og ophjælpning af den grønlandske befolknings medarbejde i opbygningen, må man også fortsætte den videnskabelige samfundsforskning.

Selv om man med de arbejder om befolkningssituationen og om erhvervsvalg, som netop er ved at blive afsluttet, mener at have dækket det vestgrønlandske område, skal det ikke glemmes, at hele det østgrønlandske område slet ikke er udforsket. Dertil kommer, at videnskabsmændene nok vil mene, at der endnu er områder, der trænger til at blive undersøgt også i Vestgrønland.

Jeg ønsker derfor at henstille til det høje ting og til den højtærede Grønlandsminister, at man tager denne sag op til en alvorlig drøftelse. Jeg er fuldt ud klar over, at der skal spares, og at staten ofrer betydelige beløb på Grønland, men det forekommer mig ikke rigtigt, at man vil spare netop dette forholdsvis beskedne beløb.

Jeg forstår udmærket den bitterhed, der er kommet til orde bl. a. fra formanden for samfundsforskningen i Grønland, professor Franz From, der til Aktuelt mandag den 3. december — jeg beder om formandens tilladelse til et citat — bl. a. siger:

„Vi tror, vi har gjort et arbejde, der har været til nytte. Vi har aldrig hørt andet. Derfor virker det ejendommeligt, at man i stedet for at støtte os, opfordre os til at gå videre, bare standser bevilningerne. Man nedsætter et udvalg, og så skal det slås med myndighederne om at få bevillinger. Det haster med at få begyndt undersøgelserne i Østgrønland. Man skulle hellere have bedt os om at skynde os med at komme i gang i stedet for at fortælle, at nu er der ikke flere penge. De rapporter, der er udsendt om samfundsforhold i Vestgrønland, har i høj grad haft betydning for udviklingen“.

Gennem mit arbejde i folketingets Grønlandsudvalg har jeg konstateret, at professor Franz From har ret i sine betragtninger, hvorfor vi simpelt hen ikke kan være bekendt at standse dette betydningsfulde arbejde. Måske skulle beløbet være større end de 100.000 kr. for det kommende finansår, men jeg henstiller i hvert fald, at der ved finanslovsforslagets anden behand-

ling fremkommer et beløb, der betyder, at forskningen ikke standses, men øges til også at omfatte Østgrønland. Det skulle jo ikke være udelukket, at der gennem en nøjere gennemgang af posterne på hele ministeriets budget skulle kunne findes muligheder for, at dette arbejde kan fortsættes.

Erik Kragh: Det ærede medlem hr. Skræppenborg-Nielsen benyttede i sin tale i går — traditionen tro — lejligheden til at fremsætte de sædvanlige betragtninger om, at dansk militærvæsen er nytteløst og farligt for landet.

Da det jo ikke er en udenrigspolitisk debat, vi har, skal jeg afholde mig fra at imødegå det ærede medlems påstande; det er gjort tidligere og bliver vel også nødvendigt i fremtiden. Jeg skal blot henlede tingets opmærksomhed på den argumentation, det ærede medlem anvendte. Det var ikke en analyse af de faktorer, der er grundlag for en stillingtagen for eller imod forsvarrets nødvendighed, men alene en stillingtagen om som relief for manglende sygehuse, skoler, plejehjem o. s. v. For enhver, der tænker blot en lille smule over dette, er hensigten så åbenbar, at det næppe er en form for argumentation, der pynter på den politiske diskussion.

Ud over sine, hvad man måske med lidt velvilje kan kalde for principielle betragtninger om forsvaret, gav det ærede medlem hr. Skræppenborg-Nielsen nogle oplysninger om udgifterne til de danske forsvarsattachéer i forskellige lande og de efter det ærede medlems mening astronomiske beløb, der medgår hertil. Nu er det naturligvis ikke min opgave at gå den højtærede minister i bedene i denne debat, men jeg kan dog ikke tilbageholde min undren over, at det ærede medlem hr. Skræppenborg-Nielsen ikke sætter sig ordentligt ind i, hvad han taler om, og derved giver tinget vildledende oplysninger, der kan give indtryk af et stort antal forsvarsattachéstillinger. Det ærede medlem talte, så vidt jeg husker, om, at der var 2 forsvarsattachéer i Oslo, 5 i Paris og 3 i Washington. Dette er ikke rigtigt, og det ærede medlem kunne ved en opringtoning til forsvarsministeriet på 2 minutter have fået klarhed over de faktiske forhold.

[Erik Kragh.]

Der er ingen forsvarsattaché i Oslo og ingen forsvarsattaché i Paris. De her på forsvarsministeriets budget nævnte officerer er tjenstgørende i de internationale NATO-stabe, altså nordregionens hovedkvarter i Oslo og SHAPE i Paris. De er en uundgåelig følge af NATO-samarbejdet, bl. a. for at sikre dansk indflydelse i disse stabe og hermed indflydelse på organisation og planlægning inden for det fælles forsvar.

Det er rigtigt, når det ærede medlem fremfører, at der er 3 forsvarsattachéer i Washington, men grunden til dette antal er alene samarbejdet med NATO-stabene i Washington, nemlig den stående gruppe og de permanente militærrepræsentanter. Der foregår her et grundlæggende planlægnings- og organisationsarbejde, som kræver en stor arbejdsindsats, og det er i høj grad i vor nationale interesse at være tilstrækkeligt repræsenteret i dette arbejde.

Jeg kan i øvrigt berolige det ærede medlem med, at Danmark er et af de lande i verden, der har de færreste udsendte forsvarsattachéer og de færreste udsendte officerer i det hele taget.

Det, der egentlig fik mig til at tage ordet under finanslovdebatten, er et problem, som jeg gerne vil benytte denne lejlighed til at henlede det høje tings opmærksomhed på. Det er problemet om øvelsespladser og skydeterræner for hæren.

Det er jo ifølge sagens natur et ømtåligt problem, hvis løsning derfor i reglen trækker i langdrag. Siden vedtagelsen af forsvarsloven af 1951 er forhandlinger herom gået for sig, og som følge af den politiske forståelse af disse ting, også fra de lokale myndigheders side, er tilfredsstillende resultater i mange tilfælde blevet opnået. Dette er også meget påskønnet fra de militære myndigheders side.

Der er imidlertid endnu et par steder, hvor spørgsmålet brænder på, og hvor en snarlig løsning er påkrævet. Jeg tænker på Slagelse og Vordingborg.

For Slagelses vedkommende skal jeg ikke komme nærmere ind på sagen, da jeg ved, at den behandles af finansudvalget, og at man vel kan håbe på en tilfredsstillende løsning.

For Vordingborgs vedkommende er situationen ganske uholdbar. Vi har her en af

landets største og bedste kaserner, hvor der er indkvarteret såvel en dækningsbataljon som rekrutter. Den eksisterende øvelsesplads er imidlertid af en så ringe udstrækning og af en sådan karakter, at den overhovedet ikke slår til til formålet.

Allerede i 1952, altså for 10 år siden, indledtes de første undersøgelser af mulighederne for at fremskaffe en egnet øvelsesplads. Jeg skal ikke komme nærmere ind på problemet om afgivelse af jord fra godset Rosenfeldt, men kun nævne det seneste forslag på dette område, der er fremsat af de militære myndigheder, nemlig om erhvervelse af et areal på ca. 350 ha omkring Kulsbjerg øst for Vordingborg som øvelsesplads for garnisonen. På dette område er jorden ikke af god bonitet, hvorfor det må formodes, at rentabiliteten er beskedent, specielt for så vidt angår de mindre brug.

Desværre er det ikke gjort hermed, idet nødvendigheden af at råde over et skydeterræn for tunge våben i Sydsjælland til brug for Vordingborg, Slagelse og Næstved er blevet stadig mere påtrængende, jo mere infanteriet og hjemmeværnet har fået rådighed over sådanne våben. Hertil kommer, at restriktionerne ved eksisterende skydeterræner er blevet og vil blive stadig strammere — jeg tænker her bl. a. på Melby.

Derfor omfatter forslaget også erhvervelse af 117 ha af Rosenfeldts jorder, altså et væsentligt mindre område end tidligere ønsket, nemlig et terræn, der støder op til vandet, hvilket af sikkerhedsmæssige grunde er nødvendigt.

Et af motiverne for, at der fra militær side er fremsat denne nye plan for løsningen af problemet øvelsesplads for garnisonen i Vordingborg og skydeterræn for de sydsjællandske garnisoner, er, at man — også fra militær side — meget vel forstår det uønskede i at beslaglægge det oprindelige, store areal af Rosenfeldt, hvor jorden er af særlig høj kvalitet. På den anden side er en snarlig løsning af problemet påkrævet.

Der er også i denne forbindelse grund til at nævne, at man fra militær side mest muligt ønsker at undgå at genere landbefolkningen ved afholdelse af øvelser på deres jorder, og at det moderne materiel som pansrede mandskabsvogne o. lign. stiller os over for store vanskeligheder på dette område. Men netop disse forhold understreger

[Erik Kragh.]

nødvendigheden af tilstrækkelige øvelsespladser.

Jeg har med dette indlæg blot villet henvende opmærksomheden på disse spørgsmål, som er af så afgørende vigtighed for uddannelsen og dermed for, at afdelingerne kan opnå den fornødne krigsbrugbarhed.

Gerda Møller: Gennem de senere år er interessen for en løsning af sambeskatningsproblemet steget stærkt ude i befolkningen. Det vidner de mange henvendelser, der er kommet både til regeringen og til folkettingen, om, og udtalelser på møder og i pressen landet over vidner også om en stigende interesse.

Mit partis ordfører ved den nylige behandling af udskrivningslovsforslaget, det ærede medlem hr. Poul Møller, gik netop ind for en løsning af dette spørgsmål, og jeg føler trang til her under finanslovdebatten at uddybe dette.

I den aktuelle økonomiske situation, hvor det gælder om at forhøje vor produktion gennem bl. a. forøget arbejdsindsats, er det befolkningen en kilde til stigende undren, at vi stadig har en skattelov, der på grund af den høje progression i stedet for at fremme arbejdslysten og kalde reserverne frem tværtimod har den stik modsatte virkning. Denne virkning var ikke noget problem for 50 år siden, da loven blev indført. Dengang var det forholdsvis sjældent, at gifte kvinder havde selverhverv. Tilmed var datidens skatteprocenter meget lavere end de nugældende. Men i dag, hvor det bliver mere og mere almindeligt for hustruen at have et selverhverv, trænger en snarlig løsning af sambeskatningsproblemet sig på.

Dertil kommer, at man jo ligefrem fra de tidligere finansministre har fået tilsagn om, at der ville blive fremsat forslag til løsning af dette problem. Ikke desto mindre har regeringspartierne hidtil ikke kunnet opvise noget resultat, skønt de har haft muligheden for enten helt at ophæve sam-

beskatningen eller dog i hvert fald at bøde noget på uretfærdigheden ved at forhøje det hustrufradrag på halvdelen af indkomsten, dog højst 2.000 kr., som har været gældende siden 1946. Dette hustrufradrag var udtrykkeligt angivet at skulle være en foreløbig nødløsning, og alligevel er der intet sket, skønt fradraget absolut ikke kan siges at være af en rimelig størrelse i dag 16-17 år efter, når man tager den prisstigning, der har fundet sted siden da, i betragtning.

Op til valget i november 1960 fik man også et levende indtryk af, at nu skulle der ske noget på sambeskatningens område, eftersom praktisk talt alle partierne gik ind for, at der snart måtte findes en løsning. Det er imidlertid i forhold til tidens tempo en langsom fart, dette spørgsmål er underkastet, skønt det er et alvorligt problem ikke alene set med kvindens øjne, men langt mere som et familie- og beskæftigelsesproblem.

I en tid, hvor vi på næsten alle områder har ligestilling kønnene imellem, føles det som en stor uretfærdighed, at hustruens reelle indtægt er afhængig af den indtægt, hendes mand i det enkelte tilfælde opbærer; og da mange selverhvervende hustruer i dag ønsker at bære deres del af den fælles skattebyrde, er det tillige et irritationsmoment, at man under vor udviklede skattelov ikke kan finde ud af, hvor meget hustruens indtægt influerer på mandens skat.

Det kan heller ikke være rigtigt her i landet at have et skattesystem, der straffer den, der ønsker at leve i overensstemmelse med den for befolkningen almindeligt gældende moral, og som tillader sig den luksus begge at arbejde og derved måske at tjene mere end gennemsnittet. En indkomst bør ikke beskattes hårdere, fordi den tjenes af en familie.

Dette er efter min mening en afgørende principiel uretfærdighed, og den rammer så godt som alle de ægtepar, hvor hustruen har selverhverv eller hjælper manden i hans

[Gerda Møller.]

bedrift, det være sig inden for landbruget, handelen, håndværket eller industrien, og derved bidrager til ægtefællernes samlede kontante indtjening på samme måde som de udearbejdende hustruer.

Det ærede medlem fru Grethe Philip nævnte, at de nugældende regler om sambeskatning virker som en hemsko på udbuddet af gift kvindelig arbejdskraft, og fremhævede bestemte faggrupper. Jeg vil tillade mig at sige, at det gælder så at sige alle områder inden for vort erhvervsliv, så også af den grund må vi have en hurtig løsning.

Jeg er glad for, at mit parti er positivt indstillet over for kvinderne og familien i denne sal. Vi vil gerne drøfte en særbeskatning af ægtefæller, der begge har erhverv. Måske vil dette medføre en ændring af hustrufradraget, og i det omfang, det betyder en forringelse for de laveste hustruindtægter, må dette naturligvis afbødes.

Også for familien med den medhjælpende hustru er det afgørende nødvendigt, at der findes en løsning. Mit parti har tidligere peget på splitting-systemet, men også en slags hustrufradrag kunne hjælpe.

Med disse bemærkninger ønsker jeg at henstille til regeringen, at man ikke fortsætter med blot at tale om en løsning af sambeskatningsspørgsmålet, men benytter den megen velvilje inden for de fleste af partierne til at få gennemført en særbeskatning allerede i forbindelse med det nu fremsatte forslag til udskrivningslov, så meget mere som jeg forstår, at den med spænding imødesete betænkning kan forventes meget snart.

Holger Eriksen: Sikkert uden at møde modsigelse kan man sige, at den danske skattelovgivning er meget kompliceret, undertiden selvmodsigende og i alle tilfælde så vanskeligt forståelig, at man må have eksperter til at finde ud af dens irgange. Tidligere finansminister Kampmann gjorde i 1954 et prisværdigt forsøg på at få gennemført en modernisering og simplificering. Det mislykkedes desværre, og siden har man klaret sig med årlige ændringer, der i hvert fald ikke har lettet overskueligheden, samtidig med at man har bevaret visse uhyrligheder, som intet har med retfærdighed at gøre, og som for længst burde have været

rettet. Jeg skal tillade mig at pege på en af disse, som man var opmærksom på i 1954, men som man siden har ladet ligge. Jeg gør det i håbet om, at det må foranledige den højtærede finansminister til at se nærmere på problemet.

I statskatteloven af 1922 står der i § 2, stk. 1, nr. 4, at skattepligt påhviler uafsluttede dødsboer, der her i landet er undergivet offentlig skiftebehandling, for så vidt dødsfaldet ligger forud for det sidste kalenderår før ligningens foretagelse. Denne bestemmelse, som stadig er gældende, fremtræder formelt som en erklæring om, at boet skal betale skat, men betyder reelt, at et bo kan unddrage sig skattepligt i langt mere end 1 år. Tænker man sig f. eks., at en forretningsmand dør den 15. oktober 1962 og han havde kalenderåret som regnskabsår, skal der ikke betales skat af, hvad han har tjent fra 1. januar til 15. oktober. Hvis boet går til offentlig skifte og det afsluttes inden den 31. marts 1964, skal man heller ikke betale skat af indtægten i den tid, der går, inden afslutningen sker. Tit har forretningen en sådan karakter, at den kan videreføres med samme resultat som hidtil, ganske uden hensyn til, at indehaveren er død. Det er derfor aldeles urimeligt, at der således opstår et langvarigt skattemæssigt tomrum. Jeg kender et tilfælde, hvor et bo i den skattefrie periode har haft en ellers skattepligtig indtægt på 7 mill. kr., der således unddrages beskatning, hvilket vil sige, at andre må betale det beløb, som boet burde have betalt.

Bestemmelsen bliver dobbelt urimelig derved, at den ikke gælder, hvis boet underkastes privat skifte, hvilket er det almindeligste, hvor der findes en enke. I så fald skal der betales ordinær skat af hele indtægten. Men hvis den afdøde eller hans efterladte er kommet i forbindelse med en tilstrækkelig smart sagfører, således at der foreligger en bestemmelse om offentligt skifte, glider man altså ind under skattefri indtægters velsignelse. Man kan efter min mening ikke være bekendt at opretholde en sådan ordning.

I samme forbindelse vil jeg gerne pege på en anden bestemmelse, nemlig den om, at hvis en enke, der sidder i uskiftet bo, sælger sin forretning i forbindelse med dødsfaldet, hvilket altså vil sige i løbet af få

[Holger Eriksen.]

måneder, efter at det har fundet sted, bliver hun fri for at betale skat af de reserver, der ligger i varelagre, i afskrivning på kontraherede indkøb og i afskrivning på driftsmidler, og ligeledes fri for at betale skat af goodwill. Også det er i strid med skatteudskrivningens almindelige principper, der går ud på, at hvis der er foretaget for store afskrivninger, må det redresseres ved salg, ligesom hemmelige reserver i form af varelagre må blive skattepligtige i det øjeblik, disse lagre realiseres.

Jeg skal ikke ved denne lejlighed gå dybere ind i skattelovgivningens mysterier, men blot bede den højtærede finansminister se nærmere på de to spørgsmål, som jeg her har fremdraget, og jeg gør det naturligvis i håb om, at der derefter hurtigt må ske en ændring.

Aage Fogh: Jeg vil gerne til indledning give min tilslutning til de tanker, den højtærede statsminister fremsatte ved presselovens middag forleden dag i dette hus. Jeg er ganske enig i, at det er ønskeligt at få en lidt anden form for finanslovsbehandling, navnlig en lidt anden form end den, vi har haft i år, hvor vi har tyvstartet et par gange og der derved er kommet noget splittet over feltet. Det har ikke været let for os menige medlemmer at finde ud af, hvornår vi egentlig skulle bede om ordet uden at komme til ulejlighed. Derfor har jeg bedt om at få lov til at tale nu, da der ikke sidder så mange. Men jeg håber altså, at vi kan få en ændring, og jeg håber, det i fremtiden kan blive sådan, at hver enkelt minister kan få et afsnit for sig. Jeg tror, det vil medføre, at mange flere vil fordybe sig lidt i tingene. Det er jo helt givet, at jo flere af tingets medlemmer der virkelig får interesse for statsregnskabet og virkelig ønsker at få besked på, hvad disse tal dækker over, des bedre ville det være.

Først på ønskesedlen har jeg et naturligt ønske om, at statsrevisorernes forhold ændres. Det er efter mit skøn helt urimeligt at opretholde den ordning, vi har, og jeg tror, at tiden giver mig ret. Det, vi har været ude for i år — jeg tænker i denne forbindelse på politikasserne, og jeg tænker på Jonstrupsagen — er af en sådan karakter, at det med al ønskelig tydelighed understreger, at revisionen ikke bør ligge under

ministrene. Hvor havde det været velgørende, om det var tinget eller regeringen, der havde rejst problemet om politikasserne, der ikke er af ny dato, i stedet for at have ventet, til oppositionen kom med det. Jeg har klaget over det forhold mange gange; jeg har opfordret til ændringer på dette område flere gange. Det er der intet hensyn taget til. Men når nu oppositionen rejser problemet, er man straks villig til at gå til en ændring. Jeg tror, det i fremtiden bør være sådan, at det er statsrevisorernes pligt både at rejse og undersøge sådanne spørgsmål. Det skulle ikke overlades til ministrene.

Et andet spørgsmål, der interesserer mig ganske overordentlig stærkt, er spørgsmålet om vor jordlovgivning og vor jordbeskatning. Der har det formet sig sådan, at jeg i fjor stillede et par spørgsmål til den daværende finansminister, der desværre meddelte, at han ikke kunne se, at der var nogen som helst grund til at foretage ændringer. Jeg vil gerne nu rette disse spørgsmål til den nuværende højtærede finansminister og beder om nogle oplysninger med konkrete tal, der viser, hvad denne lovgivning betyder i hvert fald i visse egne af landet, og hvad den betyder praktisk talt over for alle vore købstæder.

Jeg havde ønsket, at vi som statsrevisorer skulle have undersøgt dette problem, men det blev afvist, ikke fordi man ikke så, at problemet havde en vis rækkevidde, men fordi man ikke syntes, det var noget, der sorterede under statsrevisorerne, men mente, at det kunne jeg rejse privat.

Jeg har undersøgt spørgsmålet forholdsvis grundigt. Vi har ved Roskilde alle nødvendige eksempler, jeg kan godt sige skoleeksempler, på, hvordan det går, når man fører en uklog jordpolitik. Vi har det problem, at staten med sine ca. 400 tdr. land og Københavns kommune med sine ca. 200 tdr. land ligger og spærrer fuldstændig for Roskildes udvikling. Vi har holdt et borgermøde i Roskilde om det, hvor vi fra fire forskellige partier var enige om, at disse forhold burde bringes til ophør, og jeg er glad ved at kunne meddele, at alting tyder på, at i hvert fald et par af ministrene er villige til at gå ind i et arbejde for, at det sker, og for, at man forlanger, at nu må universitetet, altså staten, give plads

[Aage Fogh.]

for Roskildes naturlige udviklingsmuligheder og -betingelser. Også den højtærede indenrigsminister gav tilsagn om, at han ville gøre alt, hvad han kunne, for at få et fornuftigt samarbejde kommunerne imellem, men ministeren måtte desværre beklage, at han ingen magt havde til at gennemtvinge det. Det er beklageligt, fordi nabo-kommunerne i mange tilfælde opfører sig, som om det var fjendeland, det drejede sig om.

Må jeg ganske kort skitsere, hvad det drejer sig om, og hvilke penge der er i det. Roskilde kommune er i sin naturlige udvikling nået ud til de to store arealer, der ejes af Københavns kommune og staten. Disse arealer var i statsregnskabet vurderet til 37 øre pr. m², altså 3.700 kr. pr. ha. Men Roskilde kommune har for at sikre sig i fremtiden købt jorden, der ligger bagved, og betalt den med 37.000 kr. pr. ha. Der er altså betalt 10 gange den pris, som den offentlige jord er vurderet til.

Nu rejser jeg det spørgsmål, om ikke den højtærede finansminister mener, der var grund til at ændre vore vurderingsregler; hvis vi kunne gennemføre bare den lille ændring, at hvor en udvikling går så hurtigt, som der her er tale om, skulle vurderingsmyndighederne have mulighed for den dag, der var købsinteresser for jorden, at gennemføre ny vurdering. Der er ingen grund til at vente til 1964; hvis man straks vurderede jorden om, så ville ejeren af den jord, man nu køber til millionbeløb, komme og bede om at få lov til at sælge, fordi han ikke ville kunne svare de skatter, der blev pålagt jorden.

Nu håber jeg altså, at der bliver en fornuftig forhandling om den offentlige jord, og jeg takker den højtærede undervisningsminister for, at han var villig hertil.

Men vi har andre problemer. Roskilde kommune, som hidtil har været spærret inde, har forsøgt at sikre sig ved at købe jord i Himmelev kommune, men kommunen ønsker ikke at bygge i Himmelev, for så flytter dens velhavende skatteydere derud. Derfor lader man denne jord ligge hen som landbrugsjord; dér vurderes 33 ha til 170.000 kr. Det medfører selvfølgelig, at den rest af privat jord, der er tilbage, sælges til helt urimelige priser. 5 ha, der

ligger ikke hundrede meter fra Ibsgården, der ejes af Roskilde kommune, er solgt for 1 mill. kr. eller 200.000 kr. pr. ha. Da de 5 ha skulle vurderes på grund af den høje pris, turde vurderingsmyndighederne ikke vurdere dem til mere end godt det halve, nemlig godt $\frac{1}{2}$ mill. kr., altså 100.000 kr. pr. ha. 100 m derfra ligger de 33 ha, der ejes af Roskilde ude i Himmelev sogn. Hvis vurderingsmyndighederne nu havde ret til at vurdere Ibsgården til samme beløb, skulle den vurderes til 3,3 mill. kr. Hvis den bliver vurderet til 3,3 mill. kr., skal der svares grundstigningsskyld af forskellen mellem grundbeløbet, der var 80.000 kr. + 65 pct., det er 136.000 kr., der er skattefri, og de 3,3 mill. kr., der skal belægges med 4 pct.s afgift. Det vil sige, at der skal svares 130.000-140.000 kr. om året i grundstigningsafgift på denne jord ud over de jordskatter, der normalt skal svares til kommunen og til amtet.

Jeg tror, den højtærede minister vil give mig ret i, at hvis vi gennemfører det, så vil Roskilde kommune bede om at få lov til at bygge omgående, så kan de ikke mere dyrke byg derude, i hvert fald ikke med et rimeligt økonomisk resultat. Det er efter mit skøn fuldkommen uanstændigt, at folketinget ikke har sørget for at gennemføre den ændring i vurderingsloven, der er en betingelse for, at den udmærkede lovgivning, vi gennemførte 1957-60 om grundværdistigning, kan udnyttes. Hvis man ville gøre det, ville der være ganske overordentlig mange penge i det, og så ville vi tage hele gassen af den ballon, der nu hedder prisstigning omkring vore købstæder. Vi har produceret, jeg ved ikke hvor mange millionærer og halvmillionærer i Roskilde og nærmeste omegn udelukkende i kraft af, at de tilfældigt er kommet til at bo dér, hvor der nu er efterspørgsel efter jorden, og så er de gået med pengene. I stedet skulle vi have vurderet jorden om, så var det dem, der var kommet til kommunen og havde bedt den om at købe for at komme af med den forpligtelse, der hviler på den. Men den forhenværende højtærede finansminister kunne altså ikke se, at der var noget at rette her.

Der er en ting mere. Man skulle gøre befolkningen og navnlig vore ledere i kommunerne ude omkring opmærksom på,

[Aage Fogh.]

hvilket udmærket hjælpemiddel de har i denne lovgivning, hvis den var lagt rigtigt til rette. Altså, man skal efter mit skøn beskatte jorden i stedet for at lokke den frem med kæmpekøbesummer, der går i private lommer. Jeg tror, der ligger en opgave dér, der burde tages op.

Så er der et andet problem, jeg lige vil sige lidt om. Det er spørgsmålet om dobbeltlønninger inden for staten og andre steder. Mine erfaringer fra den tid, jeg var statsrevisor, siger mig, at vi i ikke ganske ubetydelig udstrækning har den ordning i øjeblikket, at man bruger dobbeltlønninger, sådan at forstå, at de officielle lønninger, der fremgår af lønningsloven, ikke er tilstrækkelige til at få den arbejdskraft, man skal have i administrationen, og så skaber man mulighed for under en eller anden form at give noget mere. Det er efter mit skøn en uanstændig måde, staten her driver lønpolitik på. Man bør give embedsmændene den løn, embedsmændene fortjener, og så bør man også forlange, at de ikke skal have noget ad bagvejen. Disse bemærkninger være ikke sagt som et angreb på embedsmændene. Jeg har aldrig nogen sinde i min kritik af nogen ting tænkt mig at angribe dem, der modtager de penge, der er mulighed for at få. Men jeg angriber det folketing eller det præsidium — hvis det er det, der er tale om — der tillader, at sådanne penge kommer til udbetaling. Der bør være rene linjer i hele det forhold, og derfor har jeg et par spørgsmål at gøre.

Nu har vi jo fået et par ting klaret. Vi fik at vide i forbindelse med politikasserne, at der her var tale om dobbeltløn. Jeg har som sagt ingen bebrejdelser at rette mod de embedsmænd, der har fået det, men mod det folketing, der har tilladt, at det kunne ske. Vi har fået at vide, at kryolitdirektøren i og for sig var uforholdsmæssig, Steincke har selv sagt og skrevet, at han ikke har gjort gavn for de 20.000 kr., han fik om året. (Poul Møller: 50.000!). 50.000 kr. er det blevet til nu, ja, tallet spiller ikke så stor en rolle, det er princippet, det drejer sig om. I kryolitselskabet har vi også siddende nogle bestyrelsesmedlemmer; de gør forhåbentlig mere gavn end direktøren. Jeg vil gerne spørge den højtærede minister for Grønland: hvor mange har vi? Hvad får de? Hvor

mange har folketinget valgt? Hvilke opgaver løser de? Det synes jeg det er rimeligt at spørge om, og det var en af de ting, jeg mente at jeg som statsrevisor skulle have klaret, men så må vi klare det på anden måde.

Jeg har også et par ting at fremdrage fra statsregnskabet. Jeg sidder og kigger under § 11. Jeg finder ud af, at der sidder et udvalg, der har tilsyn med et eller andet, og der er opført en udgift på 8.000-9.000 kr., som er kommet til udbetaling, men den post, der hedder rejseudgifter i budgettet, der er ført op med 500 kr., er ikke kommet til udbetaling, og jeg spørger naturligt: hvor kan det være, og får det svar, at det er meget naturligt, for alt arbejde er udført inde på kontoret. Jeg spørger da igen: vil det sige, at f. eks. de kontorchefer, der hæver disse 8.000 kr., sidder hjemme på deres kontor i deres normale arbejdstid, og for det arbejde, der ligger inden for deres normale arbejdsfelt, hæver de 8.000 kr. ud over det, de har fået i løn, tilsammen, ikke hver enkelt, men 8.000 kr. i alt? Er det tilfældet, så forekommer det mig at være helt urimeligt, hvis det drejer sig om deres normale arbejde, deres arbejdsområde og deres normale arbejdstid. Hvorfor i alverden giver man dem ikke den løn, de har rimeligt krav på, og lader være med ad bagvejen at sende dem 3.000-4.000 kr. hver? Dette er heller ikke en bebrejdelse mod embedsmændene, men mod os, som laver sådan noget.

Jeg kigger videre og kommer om til, det er vist § 15, og finder noget, der hedder statens arbejdstekniske ungdomsskole. Hvad er det for noget? Det er meget naturligt; det er noget i forbindelse med arbejdsløshed. Det er noget, der er i tilbagegang. Her ser jeg, at der i budgettet er opført 2,2 mill. kr., men at der kun er brugt 1,3 mill. kr. Det er jo glædeligt, det er omtrent halveret, men der er en ting, der forundrer mig, og det er den post, der hedder lønninger til ikke-tjenestemænd. Den er steget fra 515.000 kr. til 549.000 kr. Altså samtidig med, at det samlede budget er gået ned med omkring det halve, stiger lønningerne til ikke-tjenestemænd og udvalg med en halv snes procent.

Jeg spørger: vi skulle vel ikke her stå over for et tilfælde, hvor der sidder et ud-

[Aage Fogh.]

valg, der har glemt at afskaffe sig selv? Det er muligt, der er andre forklaringer; hvis der er det, så håber jeg, jeg får dem — jeg vil ikke være ubehagelig. Men det kan ikke nægtes, at al den stund vi bruger den trafik, at vi nedsætter udvalg, der får faste månedlige lønninger, så er der rent menneskeligt en fare for, at et sådant udvalg ikke skal komme og melde sig og sige: nu må vi hellere ophæve det helt. De kan have en vis interesse i at fortsætte.

Jeg ved ikke, om det ligger sådan, men sådan kunne det ligge. Derfor vil jeg gerne gøre den principielle bemærkning, at jeg tror, vi i så stor udstrækning som muligt skal væk fra at give de af folkettinget nedsatte udvalg faste lønninger. Jeg synes, det er meget sundere, at vi giver dem betaling for det antal udvalgs møder, de deltager i. Hvis de ikke kommer til møde, får de heller ikke noget. Men at de får lønninger på 300 kr. om måneden, som jeg f. eks. fik, da jeg sad i det kongelige teaters tilsynsråd, det synes jeg er en utilfredsstillende ordning. Det er langt bedre, som det er i arbejdsnævnet, hvor jeg er medlem; dér får vi betaling for hvert møde, men der er ikke noget med fast betaling.

I forbindelse med omtalen af arbejdsnævnet vil jeg for resten gøre den bemærkning, at det er helt min opfattelse, at det voldsomme fald i arbejdsløsheden, som vi heldigvis har haft, ikke er fulgt af en tilsvarende rimelig nedgang i administrationsomkostninger på det område. Det er vel naturligt, at det er sådan. Vi har desværre heller ikke absolut sikkerhed for, at vi ikke får arbejdsløshed igen. Men det er en af de ting, vi bør være opmærksom på, og når jeg tænker på, hvad vi beskæftiger os med i arbejdsnævnet, hvilke sager vi får forelagt, er der for mig ikke nogen tvivl om, at her trænger vi til rationalisering.

De 61-62 arbejdsløhedskasser, vi har ud over landet, burde rationaliseres, og de burde reduceres til et ganske lille antal. Det er helt urimeligt fortsat at køre med det store antal kasser. Jeg er derfor glad ved at konstatere, at den højtærede arbejdsminister vistnok er i gang med det. Jeg håber, at han må nå et forstandigt resultat, der bliver til gavn for alle. Jeg er ikke på nogen måde ude efter den arbejdsløheds-

understøttelse, vi giver dem, der uden egen skyld er ledige; men det er min tanke, at vi ikke skal spille mere end nødvendigt på administration og omkostninger. Vi skal have de folk, der kan undværes, ud i arbejdet i erhvervslivet.

Så har jeg endelig et par ord at sige om dobbeltstillinger. Det ærede medlem hr. Thestrup var inde på det i går. Jeg kunne i og for sig ganske tilslutte mig, hvad det ærede medlem sagde. Jeg tror, det er en helt forkert personalepolitik, vi driver i den røde bygning med alle disse formiddagsstillinger. Herregud, det ene, det drejer sig om, er, at vi skal give tjenestemændene den løn, de fortjener. Den skal de have ovre i ministeriet, og så skal de passe deres arbejde dér fra morgen til aften.

Jeg ved ikke, hvor ofte jeg har været ude for, at når jeg ringer til et ministerium og spørger efter de herrer eller damer, så bliver der sagt: vedkommende kommer ikke før i eftermiddag, ring igen klokken 1. Hvad vil det sige? Formentlig at vedkommende arbejder et andet sted om formiddagen, og så står der vel skriveborde tomme derovre. Jeg spørger i denne forbindelse: hvad betyder det med hensyn til spild af kontorplads? Vi fik oplyst, at vi har måttet leje 93.000 m² kontorplads uden for den røde bygning. Hvor megen indflydelse har formiddagsstillingerne herpå?

Men hvad der interesserer mig meget, meget mere, er at få at vide, hvad det betyder med hensyn til spild i administrationen. Det er da klart; når man skal arbejde to steder samme dag, arbejder man ikke lige så effektivt, når man kommer på den anden arbejdsplads. Det er klart, at der er spild både ved at standse og ved at starte. Det er helt meningsløst efter mit skøn, at vi driver den trafik.

Så kan man sige: ja vel, men de unge mennesker, det først og fremmest drejer sig om, de skal lære i det private erhvervsliv. Det har jeg ikke noget imod, men så kunne man gøre det på den måde, at de fik 3-4 måneders orlov til det, i stedet for at de hver dag flytter fra den ene kontorstol til den anden. Det er spild af penge, og det er spild af tid. Det er en form, som tiden er løbet fra, og det spørgsmål burde vi finde en generel løsning på. Det har været rejst flere gange, men det er aldrig blevet løst.

[Aage Fogh.]

Nu kan det godt være, ministeren vil sige: så nedsætter vi en kommission. Det har vi gjort så tit, og det er der kommet så uendelig lidt ud af.

Må jeg til afslutning sige, at jeg tror, det var en langt, langt bedre fremgangsmåde, hvis vi ændrede vor revisionsordning, sådan at de fire statsrevisorer, vi vælger her, fik til opgave at kigge ikke alene på tallene, for dem er der så mange andre der har set på i forvejen, det er, havde jeg nær sagt, ligegyldigt, om vi kigger på dem, men at kigge bag om tallene for at finde ud af, om ikke der var et eller andet både her og dér, der var grund til at rejse til debat. Jeg har fulgt de ting her — og der kunne være meget andet, men jeg håber, at man i hvert fald vil tage noget hensyn til det, jeg har sagt.

Jeg vil slutte med den almindelige bemærkning, at hvis nogen mener, at jeg, når jeg rejser disse spørgsmål, retter kritik mod enkeltpersoner, er det fuldstændig misforstået. Det kunne ikke falde mig ind på nogen måde at kritisere hverken den mand, der får en million kr. for en grund eller 100.000 kr. for en hektar, eller den mand, der får dobbeltløn, eller den mand, der har en dobbeltstilling. Det, jeg kritiserer, er princippet og så det folketing, der tillader, at det princip foreløbig og stadig væk trives.

Jeg beder den højtærede finansminister, hvis det er muligt, svare på disse ting, navnlig spørgsmålet om jorden, for det trænger til at blive behandlet; det er millionbeløb, der i øjeblikket går i de forkerte lommer, og vi har jo i høj grad brug for dem, så vidt jeg har forstået det, i den lidt slunkne statskasse.

Vagn Bro: Den højtærede formand har hver dag, og ærede medlemmer har, når de bestiger denne talerstol, udsyn til Olaf Rudes to karakteristiske og særprægede malerier, hvor man ser vort fædreland i storm og stille; der er solglimt over det, men der er også mange nedfaldne grene. Der var stor strid i sin tid, om malerierne skulle hænge her; jeg glæder mig over, at de den dag i dag hænger netop i denne sal.

Men jeg vil til det ærede medlem hr. Helge Larsen bemærke, at jeg tror nu ikke, vi skal diskutere kunst her, for der er lige

så mange meninger om de enkelte billeder, som der er medlemmer. Når det ærede medlem gjorde nogle bemærkninger om de malerier af Agnes Slott-Møller, som er købt her, kan jeg sige følgende: når jeg har rejst rundt og set en del landes parlamenter, har jeg — også i lande, der i dag har et styre, som slet ikke anerkender fortiden — set fortidens historiske motiver, således som de dengang blev opfattet, jeg har set dem alle steder; og jeg synes, at folketingets præsidium på dette punkt gør ret og rigtigt ved også her i borgen at forevige fortidens historiske opfattelse af situationerne. Så må jeg måske lige føje til, at der er også det spørgsmål — nu er jeg jo jyde — om vi har gjort en nogenlunde god forretning. Det ved jeg ikke, men jeg vil dog nævne, at et billede af samme kunstner i går er blevet solgt til 11.500 kr.; det er dog ligegodt udtryk for, at der er nogen, der også vurderer den kunstart.

Må jeg endelig — inden jeg kommer til det punkt, jeg særlig ville sige lidt om — gøre en bemærkning til de højtærede ministre, der har med udnævnelse til amtmandsembeder at gøre. Jeg skal aldeles ikke udtale mig om, hvorvidt amtsrådene, som nu i byerne — også de store byer — selv skulle vælge deres formænd. Det vil jeg ikke gøre alene af den grund, at det er mit indtryk, at amtmændene er ansete og loyale hver på sit sted; men jeg vil blot sige til de højtærede ministre, at jeg tror, man uden at ændre i udnævnelsesformen kunne komme nærmere til det, som befolkningen ønsker, hvis man ved udnævnelsen i højere grad tog hensyn til, hvad f. eks. et enigt amtsråd kunne ønske. Der har i det høje ting været talt noget om, at vi har så mange teoretiske bemærkninger, men ikke altid omsætter dem i praksis. En betragtning, der går ud på, at det kommunale selvstyre sætter vi højt, kunne måske også på dette punkt omsættes i praksis.

Derefter ville jeg gerne gøre et par bemærkninger om et forhold, som meget ofte har været kritiseret. Jeg kan sige det ganske kort således, at de retshåndhævende myndigheder er for få, og det er den højtærede justitsminister ikke uenig med mig i. Det er et krav, der lyder fra alle politikredse. Men da vi jo samtidig alle er optaget af at holde forliget fuldt ud, skal jeg ikke med ét

[Vagn Bro.]

ord i dag tale om en styrkeudvidelse — jeg går ud fra, at der i alle tilfælde kommer en mindre — men det skal jeg altså lade ligge. Jeg vil blot have lov til at sige, at hvis man fortsat lægger så mange politiet uvedkommende pligter på det, må den dag komme, da vi må have en meget betydelig udvidelse. Det skal jeg dog slet ikke drøfte i dag, men jeg vil gerne sige, at spørgsmålet er, om vi ikke forsømmer aldeles vigtige opgaver, som politiet har, for at lade det udføre en hel række tjenester, som det i virkeligheden er meget tvivlsomt om det kan udføre bedre end andre myndigheder, der måske også havde mere tid til det.

Vi er jo ikke uenige om, at politiet har to hovedopgaver — det er slået fast i retsplejeloven — nemlig at holde ro og orden, d. v. s. sørge for, at love og bestemmelser bliver overholdt, og at efterforske forbrydelser. Men jeg har ærlig talt indtryk af — og jeg kender en lille smule til det — at der er mange andre opgaver, som pålægges politiet. Jeg står her med „Dansk lovregister“ og har lagt mærke til, at blandt de lovgivningsområder, som hører ind under bogstav A — det vil altså sige, at loven begynder med A — er der 21 love, som politiet har med at gøre; går vi til bogstav B, er der 30, og hvis man gik hele lovregistret igennem, ville man finde en række områder, som efter min mening ikke kan falde ind under de to kategorier: at holde ro og orden og efterforske forbrydelser.

I dag er der mange andre problemer, som optager politiet. Jeg har således set, at man nu tænker på at indføre et jagtpoliti, det vil sige en yderligere tilvækst til politiets arbejde. Jeg frygter for, at noget sådant vil betyde et nyt tilbehør til polititjenesten, skønt det er noget, som efter mine begreber meget vel kunne klares af sognefogderne. Vi taler meget om nordisk samarbejde. I Norge er det således, at sognefogderne på dette og en række andre områder har opgaver. Kontrollen med skydevåben — det er jo navnlig den, man tænker sig lagt ind under jagtpolitiet — er nu så omfattende, at jeg ærlig talt, når man tænker på de meget få ulykker, der sker, ikke ville nære nogen betænkelighed ved at lade enhver mand, der opfylder aldersbetingelsen, få lov til uden eksamen at skyde sin julehare.

Det vil formentlig være nødvendigt med et særligt sundhedspoliti i København og i de andre store byer, men må jeg spørge den højtærede minister: var det egentlig ikke langt rimeligere, om tilsynet med skraldespande og baggårde blev overladt til kommunernes stadsingeniørkontorer? Var der så en mand, der var genstridig, kunne rapporten med politifuldmægtigen som ordfører gå til retten. Det har ofte generet mig, at politiet, når byråd eller sogneråd har klaget over en eller anden baggård, skulle jages ud fra sted til sted. Det forekommer mig, at det ville være rimeligt, om man begrænsede dette arbejde og lod kommunerne tage sig af det.

Jeg kunne endvidere nævne sådan noget som hittegods. Her i København har statsbanerne jo deres meget store hittegods-kontor, og jeg har aldrig hørt andet, end at der er god orden i det. Jeg synes ærlig talt, at man udmærket godt kunne have noget lignende i provinsen; nu skal der sidde en betjent og føre regnskab, og i tvivlstilfælde, hvis der skulle komme en sag om overtrædelse af reglerne, går den jo til dommeren.

Må jeg endelig fremdrage hele færdselsproblemet. Jeg vil gerne nævne — det er derfor, jeg har taget ordet i dag — at jeg forleden læste, at i en mellemstor købstad, en by på mellem 30.000 og 40.000 indbyggere, nemlig Kolding, havde en række navngivne borgere henstillet, at man søgte at indføre et vagtkorps. Jeg må ærlig talt sige, at da jeg så det, sagde jeg: det var virkelig trist! Jeg tænkte jo på de vagtkorps, vi havde under krigen, dengang politiet ikke kunne virke. Men så så jeg begrundelsen, nemlig at der faktisk — og jeg er tilbøjelig til at tro, at ministeren ikke vil bestride det — her i Danmark uden for hovedstaden og enkelte store byer kun er ganske få politifolk på gaden mellem kl. 6 aften og kl. 9 morgen. Der sidder blot de små vagthold hjemme på stationerne, som kan tilkaldes. Det er min opfattelse, at hvis man — og det kan ske administrativt — begrænsede politiets deltagelse i alle disse opgaver, som andre kunne udføre, ville vi nå et bedre resultat.

Jeg nævnte spørgsmålet om færdslen. Den højtærede minister fik jo en række bemærkninger forleden i Rådet for større

[Vagn Bro.]

Færdselssikkerhed. Jeg kunne have lyst til her at nævne, at jeg en dag, da jeg var til et interparlamentarisk møde i Paris, overværede et bilsammenstød på Concordepladsen. To biler blev indfiltret i hinanden, men der var slet ikke sket personskade. Folk her i København ville jo i et lignende tilfælde have samlet sig i en meget stor kreds omkring ulykkesstedet, men det interesserede ikke pariserne; lidt efter kom en parisisk betjent slentrende; efter at have revet et par vittigheder af sig og hjulpet til med at få kofangerne fra hinanden forlod han stedet; sagen vedrørte ikke det parisiske politi, den måtte de to bilister selv ordne, når der ikke var sket personskade. Jeg kan jo nok sige, at når vi har 30.000 ulykker om året — og så mange har vi — så vil det i høj grad berøre politiets arbejde. Jeg ved, at ministeren har været inde på tanken om at afvise en hel række af disse skærmulykker. Politiet har kun én opgave i det tilfælde, og det er at sige: vil I komme væk fra kørebanen — og enten hjælpe dem eller få Falck til at assistere.

I denne forbindelse kunne jeg have lyst til at sige, at vi i forbindelse med færdselsloven jo har drøftet en begrænsning af muligheden for at få erstatning for disse mindre skader. Vi har for resten drøftet så meget, vi har også drøftet spørgsmålet om forbud mod, at lastvogne — hvad der er meget farligt — kan parkere på offentlig vej, og vi har drøftet spørgsmålet om racer- og væddeløbskørsel, som jo er direkte vendt imod Rådet for større Færdselssikkerheds arbejde. Jeg ville ærlig talt håbe, at man snart kunne få en afgørelse. Hver gang får jeg at vide — og det får jeg vel også at vide i dag — at spørgsmålet drøftes. Det er også udmærket, at det drøftes, men — jeg ved ikke, om jeg må sige det på den måde — nu er justitsministeriet ved at være blevet befriet for politikasserne, jeg ville nemlig have, at det konstituerede sig som en begravelseskasse, og derfor var det rart, om vi kunne få lidt gang i det.

Og så endelig en bemærkning til. Vi roser os af her i Danmark, at vi stadig går fremad, og det gør vi vel også på en række punkter, men jeg kan huske, at da jeg i året 1928 — ja, det ligger langt tilbage — fik min første politikommando, da var der altid politi på gaden om natten. Da havde vi den institution, som hed natpolititjenesten. Det var sunde og relativt kraftige folk; jeg tror ikke, de havde nogen stor politimæssig uddannelse, men de kunne bringe orden i gemytterne, de var der, og folk kunne komme til dem.

Jeg kræver ikke mere mandskab i denne situation, men jeg kunne ønske — for det er et krav ude fra befolkningen — at lige som folk på statsbanerne får nattjenestetillæg, var det rimeligt, at de unge betjente, som fik at vide, at deres tjeneste om natten ikke er at sidde inde på stationen, men at være ude i distriktet, fik et nattillæg. Det er en hård tjeneste en uge på tur at gøre tjeneste om natten, men det er på den anden side en foranstaltning, som jeg tror befolkningen i allerhøjeste grad ville anerkende. Jeg tror, at vi uden at belaste statsbudgettet ved en rationalisering og omlægning kunne skaffe en del af de 600 ud på gader og veje, som Rådet for større Færdselssikkerhed talte om, og kunne det opnås, så havde vi efter min mening opnået et godt resultat.

Aksel Larsen: Det ærede medlem hr. Vagn Bro har forklaret os, at han tog udelukkende ordet her for at tale om færdsels- og politispørgsmål. Jeg forstår altså, at det var uden for hans beregninger at komme til at tale om malerier, men ikke desto mindre gjorde han det, og det være langt fra mig at modsige det ærede medlem, når han siger, at kunst er jo noget, der ikke skal diskuteres, det kan der herske mange forskellige meninger om. Det ærede medlem har åbenbart selv forskellige meninger, når han både kan synes om de to billeder, vi har her i salen — og de er meget smukke, selv om jeg ikke synes, de harmonerer med egetræet — og så samtidig kan synes om Agnes Slott-

[Aksel Larsen.]

Møllers såkaldte historiske malerier. Jeg skal ikke karakterisere dem nærmere; jeg skal kun sige, at jeg beklager meget, at folketingets præsidium har ofret penge på at købe disse to malerier. Hvad det historiske angår, er det min opfattelse, at det ene, man ikke ville købe, vistnok er så temmelig historisk, hvad angår dragterne — eller de manglende dragter og sådan. De to, man købte, var efter mit skøn absolut ikke historiske, men det får stå hen. Det ærede medlem hr. Vagn Bro og jeg bliver nok ikke enige om den sag.

Det var nu ikke det, jeg tog ordet for, men jeg er altså også kommet til at gøre en bemærkning uden for det, jeg havde beregnet at ville tale om. Jeg tog ordet, fordi jeg hørte den højtærede finansminister vende sig imod vort partis ordfører og gøre opmærksom på, at vort partis ordfører, det ærede medlem hr. Skråppenborg-Nielsen, havde opridset en slags program for genoprettelsen af den økonomiske balance. Herom sagde den højtærede minister følgende:

„Jeg skal ikke bestride, at der var fornuftige elementer deri, men det ærede medlem kan være forvisset om, at han ikke genopretter nogen balance, hvis han går uden om den problemstilling, som blev ridset op ved finanslovsforslagets fremsættelse og i den økonomiske oversigt.“

Der var altså både ros og dadel i den højtærede ministers udtalelser til mit partis ordfører.

Nu har jeg gjort mig den ulejlighed at se efter, hvad mit partis ordfører sagde om, hvorledes man kunne genoprette den økonomiske balance, og jeg er opmærksom på, at han anbefalede prisstop, indgreb mod urimelelige avancer, anbefalede at lade planen om de direkte skattelettelser falde, at han anbefalede besparelser på militærvæsenets område, og at han anbefalede, at man greb ind over for jord- og byggespekulation. Jeg tror nok, det var det væsentligste.

Jeg går ud fra, at eftersom regeringen selv er kommet med et lovforslag om indgreb mod urimelige priser og avancer, kan det ikke være det, den højtærede minister er utilfreds med. Jeg går ud fra, at da regeringen selv sysler med planer om, hvorledes

den skal gribe ind over for jord- og byggespekulation, kan det heller ikke være det, man er utilfreds med. Men jeg kan levende forestille mig, at det er vort krav om, at man skal begrænse eller helst afskaffe militærtudgifterne, der i den grad har vakt den højtærede ministers mishag. Det er der nu ikke noget at gøre ved, og dér bliver vi i hvert fald ikke enige, før socialdemokratiet bekvemmer sig til at foretage åbning til venstre.

Men så er der spørgsmålet om skattelettelser. Regeringen har i forbindelse med fremsættelsen af finanslovsforslaget foreslået en udskrivningslov, som indebærer, at de direkte indkomst- og formueskatter skal nedsættes med i alt 675 mill. kr. Det har vi vendt os imod, idet vi har sagt, at det strider imod regeringens hidtidige forklaringer om, at man er nødt til at begrænse befolkningens købekraft, og at man ikke kan tillade sig at udpumpe købekraft. Det strider også imod, at man har indført en omsætningskat, der skal give staten ca. 900 mill. kr. om året, hvilke 900 mill. kr. skal unddrages befolkningen, som derved får sin købekraft formindsket med et tilsvarende beløb.

Det forekommer os at være selvmodsigende, at man på den ene side indfører en omsætningskat, der skal begrænse befolkningens købekraft, og på den anden side vil pumpe lige ved 700 mill. kr. ud i direkte skattelettelser. Derfor har vi foreslået, at det skulle man lade være med. Men nu har vi fået at vide, at dette strider imod den problemstilling, som blev ridset op ved finanslovsforslagets fremsættelse og i den økonomiske oversigt.

Nu er det jo en kendt sag, at den økonomiske oversigt er udarbejdet under den højtærede økonomiministers ansvar, men den er udarbejdet af det økonomiske sekretariat, hvis leder fortsat er departementschef Erik Ib Schmidt. Departementschef Erik Ib Schmidt har, efter hvad jeg ser i avisen, i går holdt et foredrag, og i dette foredrag har han talt om, hvad man skal gøre for at skaffe økonomisk balance. Hvis jeg skal tro Politikens referat — og det ser ud til, at man har haft departementschefens manuskript til rådighed — så har hr. Erik Ib Schmidt sagt følgende — jeg beder om tilladelse til et kort citat —:

[Aksel Larsen.]

„Man kunne tænke sig, at man skulle vælge mellem ingen dyrtidsregulering og skattelettelse eller dyrtidsregulering og ingen skattelettelse.“

Jeg kan kun forstå dette sådan, at efter departementschef Erik Ib Schmidts mening — og hans fuldmægtigstilling i finansministeriet kender vi jo udmærket — er det uforsvarligt at gennemføre denne af regeringen foreslåede skattelettelse, hvis man også tillader, at lønningerne reguleres opad i takt med pristallets stigning. Jeg kan kun forstå det sådan, at hr. Erik Ib Schmidt siger, at enten må vi sætte pristalsreguleringen ud af kraft, eller vi må lade være med at gennemføre skattelettelser.

Det er departementschef Erik Ib Schmidt, der har udarbejdet den økonomiske årsoversigt, som den højtærede finansminister henviste til, da han talte om problemstillingen, og så må det vel være tilladt at spørge: hvem skal vi så tro, den højtærede finansminister eller finansministerens fuldmægtig? Det er muligt, at den højtærede finansminister ikke kan godkende, hvad departementschefen har sagt. Det er muligt, at man ikke kan have så stor tillid til departementschefen, fordi han ligesom jeg har været medlem af det kommunistiske parti. Men på den anden side kan jeg da ikke tro, at man betror en mand et så højt embede, hvis man ikke mener, at han er kvalificeret til at udtale sig om problemerne.

Jeg tillader mig altså i forbindelse med det, jeg udtalte, da vi diskuterede udskrivningslovforslaget her i tinget, at gøre opmærksom på, at forudsat at Politikens referat er rigtigt, har lederen af det økonomiske sekretariat, departementschef i finansministeriet hr. Erik Ib Schmidt, erklæret, at hvis man ikke griber ind mod pristalsreguleringen af lønningerne, så er det uforsvarligt at gennemføre den lettelse af indkomstbeskatningen, regeringen har foreslået.

Jeg tillader mig at gå ud fra, at regeringen ikke omgås med planer om at antaste pristalsreguleringen af lønninger, om hvis berettigelse jeg har udtalt mig forleden. Så er det op til regeringen med den højtærede finansminister som talsmand at give udtryk

for, om den er enig eller ikke enig med lederen af det økonomiske sekretariat.

Wingsøe: Ved det forlig, der blev indgået i forsommeren mellem de 4 gamle partier, blev man enig om, at budgettet for indeværende finansår ikke måtte overstige et beløb på ca. 8,5 milliarder kr. Repræsentanter for regeringspartierne, såvel ministre som ordførere her i tinget, har senere gentagne gange givet udtryk for, at forliget ville blive overholdt efter dets bogstav, og fra de to oppositionspartiets side har man ligeledes erklæret, at man lægger den største vægt på, at forliget ikke fraviges på noget punkt.

En fravigelse ville selvsagt kunne ske, hvis de 4 partier blev enige herom, men et bl. a. under folketingets åbningsdebat omtalt forslag fra regeringspartierne side, hvorved man søgte tilslutning til, at udgifter, der direkte udsprang af forligets indgåelse, blev lagt oven på det omtalte maksimumsbeløb, er blevet afvist af oppositionspartierne. Disse har ikke ønsket, at denne afvisning skulle betegnes som smålighed, men det bliver nok vanskeligt at finde et andet ord i det danske sprog, der dækker det samme.

Selve forligets indgåelse har i første omgang bl. a. haft virkning i de forskellige administrationsgrene. Her har man hidtil kunnet gå ud fra, at absolut påtrængende udgifter, for hvis afholdelse der kunne anføres gode grunde, men som ikke kunne forudses ved finanslovsforslagets fremsættelse, kunne blive søgt afholdt på tillægsbevillingslovforslaget. Denne mulighed består ikke for indeværende finansårs vedkommende. Det har ikke kunnet undgå at medføre vanskeligheder for administrationen i det daglige arbejde, idet man har måttet udskyde selv foranstaltninger, der var foreskrevet i gældende lovgivning, til et senere tidspunkt. Tjenestemændene har som andre måttet tage forligets hårde kendsgerninger til efterretning og søge at administrere bedst muligt under de givne forhold. På den anden side medfører den omstændighed, at man har måttet udsætte nødvendige udgifter til senere, at disse er optaget i det nu foreliggende finanslovsforlag.

Selve finanslovsforslaget skal jeg ikke ud-

[Wingsøe.]

tale mig nærmere om, men den ærede ordfører for det konservative folkeparti, hr. Poul Møller, fremkom under debatten vedrørende udskrivningslovforslaget i sidste uge med nogle bemærkninger om finanslovforslagets tilblivelse, bemærkninger, som jeg gerne vil citere lidt af. Det ærede medlem sagde ifølge Folketingstidende, sp. 1569-70 i forbindelse med en omtale af, at det foreliggende finanslovforslag er blevet betegnet som mere realistisk end tidligere finanslovforslag, bl. a. følgende:

„Men det er vel gået, som det plejer at gå med finanslovforslag, at man i løbet af sommeren har fået forslagene ind fra styrelserne, og så er de gået gennem de enkelte fagministerier for at havne i et finansministerium, der næppe inden 30. november har gjort sig synderligt begreb om, hvad der er nødvendigt fra 1. april 1963.“

Et par linjer længere nede siger det ærede medlem:

„Når jeg ser budgettet igennem, har jeg indtrykket af, at man har lagt nogle stødpuder ind, og det kalder man så „mere realistisk“. Men et budget bliver ikke mere realistisk, fordi man budgetterer i overkanten af dets udgifter. Realisme er at nå frem til det sandsynlige tal, og jeg har, så vidt jeg kan skønne, grund til at formode, at man på en række områder har budgetteret dette i overkanten, og det er måske farligere end at budgettere udgifterne i underkanten, fordi det betyder, at styrelserne får at vide, at de kan regne med et større beløb, end de egentlig burde anvende.“

Da jeg hørte de nævnte udtalelser, troede jeg ærlig talt, jeg havde hørt fejl, og bestemte mig derfor til at se efter i referatet af det ærede medlems tale. Jeg mente at have tid til at gøre dette, da udtalelsen som nævnt vedrørte denne debat. Selv om de citerede udtalelser vender sig imod finansministeren, er det i realiteten de myndigheder, d. v. s. de tjenestemænd, der udarbejder de til grund for finanslovforslaget liggende budgetter, det ærede medlem har vendt sig imod, og hvis arbejde han karakteriserede på den nævnte måde.

Som anført af det ærede medlem udarbejdes budgetterne om sommeren, d. v. s. at

styrelsernes tjenestemænd skal tage forhold i betragtning, som ligger næsten 2 år frem i tiden. Det volder selvfølgelig visse vanskeligheder, og særlige vanskeligheder har der været forbundet med budgetterne til det foreliggende finanslovforslag, fordi man her så vidt muligt også skulle medtage udgifter, som ellers ville blive optaget på tillægsbevillingslovforslaget for næste finansår. Da jeg går ud fra, at den højtærede finansminister ikke modtager åbenbaringer, vil han i det væsentlige være henvist til at bygge sit forslag på de budgetter, der via fagministerierne kommer til finansministeriet. Finansministeren må have lov til at gå ud fra, at styrelserne ikke søger større beløb end påkrævet. Jeg kender naturligvis ikke alle styrelsesgrene, men det er mit indtryk efter 25 års virke i forskellige af statens styrelsesgrene, at de tjenestemænd, der har til opgave at udarbejde disse budgetter, gør det med den allerstørste omhu. Man søger bestemt ikke at budgettere i overkanten, men så vidt muligt at finde frem til det beløb, som skal til for at gennemføre en forsvarlig administration af de opgaver, der er henlagt til de enkelte styrelsesgrene. Det virker derfor forstemmende, når det ærede medlem gennem sine udtalelser antyder, at tjenestemændene bevidst skulle budgettere for højt. Tjenestemændene er som andre gode samfundsborgere, og de ved, at de penge, der medgår til administrationen, kommer fra borgerne, herunder dem selv, og at de kommer ind gennem skatter, det være sig direkte eller indirekte.

Da det ærede medlems udtalelser ikke kan undgå at virke sårende, for ikke at sige fornærmende over for de tjenestemænd, der har med disse ting at gøre, fordi udtalelserne føles urigtige og uretfærdige, har jeg ikke ment at kunne lade dem stå uimodsagt. Derfor disse bemærkninger.

Vestergaard Poulsen: Ved finanslovforslagets første behandling tillader jeg mig at fremsætte et par spørgsmål i forbindelse med omtalen af vort samfunds behov for foranstaltninger til ædruelighedens fremme, hvilket det høje ting ved tidligere lovgivning har anerkendt nødvendigheden af, og hvilket kommer til udtryk på de årlige finanslove.

De senere års stærkt stigende alkoholfor-

[Vestergaard Poulsen.]

brug i Danmark har som bekendt ført os til at være det skandinaviske land, som har det største spiritusforbrug pr. indbygger; det fremgår af den statistik, som er til vor rådighed. Men det, der for mig er særlig urovækkende, er, at den i indeværende år af socialt forskningsinstitut offentliggjorte undersøgelse af ungdommens alkoholvaner viser, at ungdommen er med i dette førerskab. Man kan ikke være ligegyldig over for disse konkrete oplysninger, der for første gang giver et sikkert videnskabeligt grundlag for en vurdering af den gren af alkoholspørgsmålet i vort land.

Det giver anledning til at udtale ønsket om et udvidet undersøgelsesarbejde på dette område. Så vidt jeg kan bedømme det, har vi også nordisk rekord i mangelen på konkrete oplysninger om alkoholspørgsmålet. Vi har alt for mange formodninger og dermed sammenhængende fejlvurderinger. Der sløres meget fra mange sider, hvorved ædruelighedsdiskussionen befinder sig på et plan, som vi især i den nuværende situation ikke kan være tjent med. Det forekommer mig, at debatten er mere åben i Sverige og Norge, hvor man fra samfundets side foranlediger fornøden videnskabelig forskning af spørgsmålet. Det ville være betryggende, at en samlet tilbunds gående alkoholforskning herhjemme blev lagt ind under det sociale forskningsinstitut, så at offentligheden kunne få et klarere billede end hidtil af de ulykker, som overdreven alkoholydelse faktisk fører med sig. Her har ingen kredse i befolkningen interesse i at lukke øjnene.

I den forbindelse finder jeg anledning til at spørge den højtærede indenrigsminister om rigtigheden af en i pressen fremkommen meddelelse om, at det er sundhedsstyrelsens agt fra årets udgang at ophøre med at offentliggøre antallet af delirium tremens tilfælde i Danmark. Jeg henstiller til den højtærede minister at foranledige, at disse tal, der har været endog meget stærkt stigende i de sidste år, ikke udgår og derved er med til at sløre billedet af drikkeriets følger.

I overensstemmelse med det her anførte finder jeg anledning til at spørge den højtærede finansminister, om Danmarks eventuelle tilslutning til EEC udelukker muligheden af at bevare og videreføre de former

for afgift og beskatning af alkoholholdige drikke, som hidtil har været af fiskal betydning og i hvert fald tidligere af stor værdi i vor ædruelighedspolitik. Jeg henviser her til Romtraktatens artikel 17, hvorefter et medlemsland, som har fiskale todsatser på visse varer, kan lade disse afløse af indre afgifter, som dog ikke må stride imod bestemmelserne i kapitel 95 om ligebehandling af indenlandske og udenlandske varer.

Jeg tillader mig at anmode om en så fyldestgørende besvarelse, som det på nuværende tidspunkt er muligt at give, og anmoder samtidig om, at eventuelle ikke-afklarede spørgsmål vedrørende ædruelighedspolitiske og alkoholbeskatningsmæssige forhold snarest muligt drages ind i de løbende forhandlinger vedrørende vor eventuelle tilslutning til fællesmarkedet.

Vivike: Danmark er det land i den kapitalistiske del af verden, der har den laveste dødelighedsprocent på grund af tuberkulose, men Grønland er det land i den del af verden, der har den højeste dødelighedsprocent på grund af tuberkulose. Uanset at vi nu gør en del for Grønland, ser jeg ingen årsag til for grønlænderne at være særlig taknemlige, fordi, som jeg før har sagt fra denne talerstol, vi kun betaler af på en gammel gæld, vi har til grønlænderne. Det er min opfattelse, at hvis man havde startet samfundsforskningen, før man gjorde det, nemlig i 1955, havde vi ikke haft så høje dødelighedsprocenter for tuberkulosens vedkommende. Det kunne have afhjulpet meget, og man kunne have forudset mange af de ting, der sker, når man moderniserer et samfund, men ikke samtidig får menneskene bragt ind i en sådan udvikling, at de kan tage en sådan modernisering.

Vi startede samfundsforskningen i 1955. Jeg skal ikke sige så meget om den, fordi det ærede medlem hr. Dupont allerede har været inde på spørgsmålet. I første omgang er man færdig med forskningen i Vestgrønland og skulle til at begynde forskningen i Østgrønland, hvor der foregår en meget stærk udvikling. Østgrønland er kommet senere med, men nu går det så meget stærkere, og det betyder, at mange bringes ud af balance, hvorfor forskning derovre ville være meget gavnlig; men det, der nu sker eller tilsyneladende skal ske, er, at man

[Vivike.]

standser samfundsforskningen i Grønland. Man bibeholder nok udvalget for samfundsforskning, men fratager det den videnskabelige og praktiske arbejdskraft. Det synes jeg er forkert. Vi ved jo, hvorfor man gør det; det er, fordi danskerne skal spare, og når der skal spares fra regeringens side, er det efter sigende på grund af, at befolkningens forbrug har været for stort. Men grønlændernes forbrug har ikke været for stort, og derfor er det uretfærdigt, at de skal undgælde for, at vi henede har brugt for meget.

Jeg vil som det ærede medlem hr. Dupont håbe på, at man under anden behandling af finanslovsforslaget kan få bevilget de midler, som er nødvendige for, at forskningen kan fortsætte, og jeg er ikke alene, men jeg har hele min gruppe med i dette ønske.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 13. december, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Fortsettelse af første behandling af:*

Forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1963 til 31. marts 1964.

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om de offentlige grønlandske kasser [af Vivike m. fl.].

Mødet hævet kl. 17²⁸.

40. møde.

Torsdag den 13. december kl. 13.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler landbrugsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring i lov om udstykning og sammenlægning m. m. af faste ejendomme og

forslag til lov om landinspektørvirksomhed.

I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om opførelse af et stats-hospital i Thorshavn.

I skrivelse af dags dato meddeler boligministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring i bygge lov for købstæderne og landet.

Medlemmer af folketinget Morten Lange, Aksel Larsen, Chr. Madsen og O. Mathiasen har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning angående ændring i lov om „Ungdommens uddannelsesfond“s forvaltning og virksomhed.

Medlem af folketinget Haunstrup Clemensen har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for offentlige arbejder at stille følgende spørgsmål:

„Hvilke grunde har foranlediget ministeren til at afvise det af Forbundet for Chauffører ved DSBs Rutebiler fremsatte ønske om forhandling vedrørende en overenskomst?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Det er meddelt mig, at Dose ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om Danmarks lærerhøjskole. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for Dose har vedkommende gruppe udpeget *Kolbjørn*, som herefter er valgt.

Det er meddelt mig, at *Lysholt Hansen* ønsker at udtræde af tilsynet med folke-